

**Klimaatverslag
2023**

Inhoud

Voorwoord	5
Introductie	6
Het wetgevend kader voor de ontwikkeling van een klimaatverslag	7
De scope en structuur van het klimaatverslag	8
Crelan en duurzaamheid	9
Een coöperatieve structuur	10
Enkele veelzeggende cijfers van Crelan: focus op klimaat en milieu	11
Een duurzaam jaar bij Crelan: klimaatinitiatieven	12
Hoofdstuk 1 - Governance	14
Comités binnen Crelan	15
Algehele integratie van klimaatgerelateerde opportuniteiten en risico's	17
Veranderingen binnen het ESG Office en een meer geformaliseerde ESG-benadering	17
Een 'three lines of defence' model	18
Rol van het Directiecomité en Raad van Bestuur met betrekking tot klimaatgerelateerde risico's en kansen	19
Hoofdstuk 2 – Strategie	20
De algemene ESG-strategie van Crelan	21
Crelan & klanten	22
Crelan & institutionele partijen	22
Crelan als bedrijf	23
Impact van klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten op de activiteiten, strategie en financiële planning van Crelan	24
Identificatie van klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten op korte, middellange en lange termijn	24
Robuustheid in strategie en businessmodel met betrekking tot verschillende klimaatscenario's	26
Integratie van de K&M-strategie in concrete initiatieven	27
Algemeen overzicht van materiële onderwerpen, benaderingen en voornaamste maatregelen	31
Hoofdstuk 3 - Risicobeheer	32
Proces voor de identificatie en beoordeling van klimaatgerelateerde risico's	33
Definitie van klimaat- en milieurisico's	33
Risico's eigen aan de financiële sector	34
Materialiteitsbeoordeling om klimaatgerelateerde en milieurisico's (K&M) te identificeren, te meten en te beoordelen	35
Processen voor het beheer van klimaatgerelateerde risico's	45
Risk appetite framework	45
Risicorapportage	45
Gegevensaggregatie en IT-systemen	47
Hoofdstuk 4 - Metrics & targets	48
Criteria om klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten te beoordelen in overeenstemming met de strategie en het proces voor risicobeheer	49
Toekomstige ontwikkelingen	50
Meting van Scope 1-, Scope 2- en Scope 3-emissies van broeikasgassen (BKG) en de bijhorende risico's	50
Definitie van scope 1, 2 en 3	50
Emissies van de activiteiten van Crelan	50

Emissies van de financieringsactiviteiten van Crelan	51
Bepaling van doelstellingen voor het beheer van klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten	51
Focus op de particuliere hypotheekportefeuille	52
Overzicht van metrics en doelstellingen	54
Evaluatie van de prestaties ten opzichte van de vastgestelde doelstellingen	55
EU Taxonomy rapportering	55
Principes voor verslaggeving	55
De criteria van de EU Taxonomy vanuit het perspectief van Crelan	55
Beperkingen in gegevens en vrijwillige rapportage	56

Verklarende woordenlijst	58
---------------------------------	-----------

Bijlagen

Bijlage 1: Pillar III – Kwalitatieve beschrijving in de context van klimaatgerelateerde risico's	60
Bijlage 2: EU-Taxonomy rapportage	60

Lijst van tabellen

Tabel 1 - Productie van zonnepanelen en vermindering van de CO ₂ -uitstoot per jaar	11
Tabel 2 - Energieverbruik van Crelan in 2022 en 2023	11
Tabel 3 - Crelan's werkstromen	17
Tabel 4 - Financiële risico's en opportuniteiten geïdentificeerd tijdens de strategische oefening	27
Tabel 5 - Algemeen overzicht van materiële onderwerpen, benaderingen en kernacties	31
Tabel 6 - Transitierisico's/risico's drijfveren	36
Tabel 7 - Fysieke risico's/risico's drijfveren	37
Tabel 8 - Niet materiële transitierisico's	37
Tabel 9 - Niet materiële fysieke risico's	38
Tabel 10 - Kenmerken van het huidige beleidsscenario en het scenario van vertraagde transitie	39
Tabel 11 - Meegenomen klimaatscenario's	40
Tabel 12 - Resultaten van de kwalitatieve beoordeling voor transitie- en fysieke risico's	43
Tabel 13 - Resultaten van kwantitatieve meting door middel van stressscenario's	44
Tabel 14 – Subcomités en K&M-onderwerpen	46
Tabel 15 - Aandeel nieuwe leningen met lage EPC toegekend, tussen 2021-2023; waarvan 604 leningen bestemd voor renovaties.	49
Tabel 16 - Emissie-intensiteit van de residentiële vastgoedportefeuille van Crelan	53
Tabel 17 - Overzicht van K&M-metrics en doelen	54
Tabel 18 - Vrijwillige rapportage EU Taxonomy	56

Lijst van grafieken

Grafiek 1 - Vereenvoudigd overzicht van de structuur van de Crelan Groep	10
Grafiek 2 - ESG Governance model binnen Crelan	16
Grafiek 3 - Scenario van vertraagde transitie	39
Grafiek 4 – Huidig beleidsscenario	40

Voorwoord

In december 2023 publiceerden de Verenigde Naties 'The Global Climate 2011-2020: A Decade of Acceleration'¹. Het verslag concludeert hoe de **versnelde opwarming van de aarde** wordt onderstreept door de steeds vaker voorkomende extreme weersomstandigheden. Als coöperatieve bank wil Crelan haar verantwoordelijkheid nemen en een belangrijke rol spelen in de duurzame transitie. Daarom wachten we niet op verplichte regelgeving over de rapportering van klimaatacties, maar publiceren we vandaag al ons **eerste klimaatverslag**. Dit verslag is een aanvulling op het duurzaamheidsverslag, waarin onze ESG-projecten – op het gebied van milieu, sociale onderwerpen en goed bestuur – en coöperatieve initiatieven in 2023 worden gecommuniceerd.

Dit klimaatverslag benadrukt onze **inzet voor de transitie naar een duurzame economie**. De weg naar een klimaatneutrale samenleving vereist zowel **tastbare acties van individuele spelers** als, nog belangrijker, **collectieve inspanningen**. Wij zijn ervan overtuigd dat ons succes afhangt van een gezamenlijk front waarin overheden, bedrijven uit verschillende sectoren en onze klanten hun krachten bundelen om daadkrachtig op te treden.

We hechten veel belang aan onze rol in het ondersteunen van onze klanten richting duurzamere manieren van werken en leven. In lijn met onze **identiteit als coöperatieve bank** begeleiden we onze **klanten effectief in de duurzame transitie**. Daarom trachten we – naast financiële oplossingen – relevante informatie, praktische tools en advies te bieden, in samenwerking met externe partners waar nodig.

Daarnaast helpen we onze **klanten**, door bijvoorbeeld bepaalde maatregelen te faciliteren, zoals de opschorting van kapitaalaflossingen op leningen wanneer klanten geconfronteerd werden met financiële gevolgen van extreme weersomstandigheden (bijv. overstromingen die leiden tot materiële schade aan eigendommen). Bij extreme weersomstandigheden in het verleden paste Crelan voor de landbouwsector ook al opschortingen toe van kapitaalaflossingen.

We bieden ook groene leningen aan tegen toegankelijke voorwaarden om energie-efficiënte renovaties van gebouwen te bevorderen.

Tegelijkertijd nemen we **initiatieven op bedrijfsniveau**, onder meer om onze ecologische voetafdruk te verkleinen. Dit betekent tastbare acties, zoals de aankoop van groene stroom en de versnelde vergroening van ons wagenpark. Al deze initiatieven worden mogelijk gemaakt door onze toegang tot de markt voor groene obligaties, met reeds twee succesvolle uitgiften in het kader van ons 'Green Bond Framework'. Toch ervaren we ook heel wat **uitdagingen** in het uitvoeren van onze strategische ambitie om de transitie te financieren. Toegang tot (betrouwbare) EPC data voor onze hypotheekportefeuille is bijvoorbeeld niet vanzelfsprekend en bemoeilijkt het engagement met onze klanten omtrent onderwerpen zoals energie-efficiëntie.

In dit verslag omschrijven we hoe onze strategie, acties en ambities tot stand kwamen en geïntegreerd werden in onze organisatiestructuur en visie. We richten ons op de processen om klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten te identificeren, beoordelen en beheren alsook op 'Key Performance Indicators' (KPI's) en doelen die we stellen om onze prestaties te meten en te evalueren. Op die manier hopen we zowel een **meetbare aanpak als ons engagement inzake transparantie en verantwoordingsplicht te tonen**.

Het doel om CO₂-neutraal te zijn voor Scope 1 en 2 emissies² tegen 2030 en om de energie-efficiëntie van het residentieel vastgoed dat we financieren drastisch te verbeteren, getuigt van onze toewijding. We willen dit engagement aangaan, met oog voor de sociale impact en de impact op het milieu. Crelan neemt haar verantwoordelijkheid als katalysator voor positieve verandering en neemt u doorheen dit verslag graag mee op haar reis naar een klimaatneutrale toekomst.

Samen streven we naar meer duurzaamheid en zorgen we voor een levendige en veerkrachtige wereld voor de toekomstige generaties.

Philippe Voisin,
CEO Crelan

¹ **WMO:** Het wereldwijde klimaat 2011-2020: een decennium van versnelling.

² Scope 1-emissies zijn directe broeikasgasemissies. Scope 2-emissies verwijzen naar de uitstoot van broeikasgassen door de opwekking van aangekochte energie die door het bedrijf wordt verbruikt. Meer details zijn te vinden in **Hoofdstuk 4 – Metrics & Targets**.

Introductie

Crelan³ erkent de noodzaak voor de samenleving om (de gevolgen van) klimaatverandering te mitigeren en zich adequaat aan te passen. De bank wil haar rol spelen en beschouwt transparantie over haar standpunten en acties, door middel van dit klimaatverslag, als cruciaal.

"Klimaatverandering is een existentiële bedreiging. Dat feit erkennen we allemaal, net zoals de toenemende urgentie ervan. Maar als je investeringen doet, nieuwe technologieën bedenkt en de manier waarop je zaken doet, verandert – in functie van het verminderen en verwijderen van die dreiging – dan creëer je ook waarde."

- Mark Carney, 22/01/21

Duurzaamheid is niet meer weg te denken uit het dagelijkse leven en het maatschappelijk debat en heeft zijn weg gevonden naar de financiële wereld. 'ESG' is inmiddels een algemeen bekend begrip, met zowel uitdagingen als opportuniteiten omtrent milieu, sociale domeinen en goed bestuur. Met klimaatverandering als existentiële bedreiging krijgt 'milieu' veel aandacht. De **rol van de financiële sector in de strijd tegen klimaatverandering** wordt tegenwoordig algemeen erkend; financiële instellingen worden verwacht bij te dragen aan het oplossen van uitdagingen op vlak van klimaat en milieu. De financiële sector kan **het proces van mitigatie en aanpassing aan een veranderend klimaat ondersteunen en heeft het vermogen om informatie te absorberen, te analyseren en te verspreiden op een manier die verder gaat dan wat individuen alleen kunnen bereiken**. Om dit optimaal te benutten, moeten er actieve stappen worden ondernomen om greenwashing te bestrijden, om standaarden en labels voor financiële producten te ontwikkelen en om rapporteringen internationaal

vergelijkbaar en controleerbaar te maken, alsook aan te vullen met toekomstgerichte maatregelen om afstemming op klimaatdoelstellingen te beoordelen⁴.

Vermits de financiële sector een verantwoordelijkheid heeft in de manier waarop de samenleving omgaat met **klimaatrisico's**, is er consensus onder beleidsmakers en toezichhouders, en ook onder beleggers, dat klimaatverandering ook **een reëel financieel risico met zich meebrengt**. Transitie- en fysieke risico's als gevolg van klimaatverandering vormen een materieel risico voor het bankwezen en kunnen zelfs een bron zijn van systeemrisico's voor het financiële stelsel⁵.

Als **coöperatieve bank met sterke wortels in de agrovoeding en een belangrijke financiering van bezit woningen in België**, erkent Crelan haar verantwoordelijkheid om klimaat- en milieugerelateerde (K&M) opportuniteiten en risico's te integreren⁶. Sinds haar oprichting in 1937 heeft de coöperatieve bank sterke banden met de Belgische land- en tuinbouwsector; sectoren die momenteel voor grote uitdagingen staan op het gebied van duurzaamheid. Met de jarenlange ervaring en knowhow in deze sectoren, staat Crelan haar klanten bij in deze uitdagende tijden. We luisteren naar klanten hun behoeften en eisen en trachten hen zo goed mogelijk te begeleiden op hun weg naar meer duurzaamheid. Vandaag de dag is Crelan uitgegroeid tot een grote bank die zich richt op verschillende segmenten van de markt – agribusiness, zakelijke en particuliere klanten – met coöperatieve wortels die nog steeds erg aanwezig zijn. De bank tracht hierom dicht bij haar klanten te staan door hen niet alleen te informeren, maar ook te helpen met energie-efficiëntie, het beheersen van klimaateffecten en duurzaamheid in het algemeen.

Omdat **informatie en transparantie van cruciaal belang zijn**, heeft Crelan besloten om het **klimaatverslag 2023 te publiceren**. Met dit verslag wil de groep haar stakeholders informeren over de manier waarop ze K&M-opportuniteiten en -risico's integreert en ook steeds meer oog heeft voor impact. Het klimaatverslag is **complementair aan het jaarlijkse duurzaamheidsverslag**, waarin de duurzame initiatieven van de bank en de integratie

3 In het hele verslag wordt 'Crelan' gebruikt om te verwijzen naar Crelan Groep, bestaande uit CrelanCo, Crelan, Europabank en Axa Bank Belgium (ABB). Meer informatie over de structuur vindt u op pagina 9.

4 De bijdrage van de financiële sector aan de bestrijding van de klimaatverandering. Toespraak van Christine Lagarde, President van de ECB, tijdens het Finance Countdown-evenement, 12/10/21. [The contribution of finance to combating climate change \(europa.eu\)](https://www.ecb.europa.eu/press/pr/2021/1012/21101201.en.html)

5 [The challenge of capturing climate risks in the banking regulatory framework: is there a need for a macroprudential response? \(europa.eu\)](https://www.ecb.europa.eu/press/pr/2021/1012/21101201.en.html)

6 Voor de leesbaarheid van het verslag wordt de term 'K&M opportuniteiten en risico's' overal gebruikt wanneer het bredere milieu (E binnen ESG) wordt besproken. Wanneer de inhoud specifiek betrekking heeft op 'klimaat', zal 'klimaat' worden gebruikt in plaats van 'K&M'.

van E, S en G in haar bedrijfsvoering en strategie worden toegelicht. Het klimaatverslag focust daarentegen op de 'E' binnen ESG, met de nadruk op klimaat- en milieugerelateerde opportuniteiten en risico's. De inhoud moet gekaderd worden **in de algemene ESG-strategie van Crelan**.

Het wetgevend kader voor de ontwikkeling van een klimaatverslag

In 2015 werd de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling, met daarin de zeventien **Sustainable Development Goals (SDGs)**, aangenomen door alle lidstaten van de Verenigde Naties. Deze oproep tot actie van alle landen in een wereldwijd partnerschap, duidt op de erkenning dat het beëindigen van armoede en andere ontberingen gepaard moet gaan met strategieën die de gezondheid en het onderwijs verbeteren, ongelijkheid verminderen en economische groei stimuleren. Tegelijkertijd moet de klimaatverandering worden aangepakt en moet er ingezet worden op het behoud van onze oceanen en bossen⁷. Bijgevolg, werd in december van datzelfde jaar het **Klimaatakkoord van Parijs** aangenomen op de VN-klimaatconferentie (COP21) in Parijs: een juridisch bindend internationaal verdrag over klimaatverandering en een mijlpaal waarin alle landen zicht ertoe verbinden samen te werken om klimaatverandering te bestrijden en zich aan te passen aan de gevolgen ervan. Het overkoepelend doel van dit akkoord is de stijging van de gemiddelde temperatuur wereldwijd te beperken tot een niveau van minder dan 2°C boven het pre-industriële niveau. Daarenboven wordt er de laatste tijd steeds meer op aangedrongen dat de opwarming van de aarde tegen het einde van deze eeuw beperkt moet blijven tot 1,5°C⁸.

Een van de belangrijkste stappen in de realisatie van het historische Klimaatakkoord van Parijs is het **Actieplan voor Duurzame Financiering**, dat in 2018 door de Europese Commissie werd voorgesteld. Het plan moet de stroom van particuliere financiering naar duurzame economische activiteiten helpen ondersteunen en de overgang naar een koolstofneutrale economie tegen 2050 mogelijk maken. De beginselen inspireerden de ontwikkeling van verschillende wetgevingen die gezamenlijk

bijdragen aan de globale trend van het bevorderen van duurzaamheid, transparantie en verantwoorde bedrijfspraktijken binnen de financiële sector en de bredere economie.

Een van de eerste initiatieven is de ontwikkeling van de **EU Taxonomy**: een overkoepelend classificatiesysteem om 'ecologisch duurzame economische activiteiten' te identificeren. Dergelijke activiteiten worden gedefinieerd door hun fundamentele bijdrage aan één van de zes doelstellingen: (1) bescherming van gezonde ecosystemen, (2) mitigatie van klimaatverandering, (3) preventie en bestrijding van vervuiling, (4) aanpassing aan klimaatverandering, (5) overgang naar een circulaire economie, en (6) duurzaam gebruik en bescherming van water. In **2020 trad de EU Taxonomy Regulation** in werking: die verplicht financiële instellingen om te rapporteren hoeveel van hun investeringen gealigneerd zijn op dergelijke activiteiten.

Diverse andere regelgevingen verwijzen op een of andere manier naar deze taxonomie, zoals ook de **Sustainable Finance Disclosures Regulation (SFDR)**. De SFDR ging in maart 2021 van kracht en verplicht financiële spelers en adviseurs om te rapporteren over de integratie van nadelige duurzaamheidseffecten in het beleggingsbeleid of beleggingsadvies, zowel op entiteits- als op productniveau. Daarnaast moeten ze communiceren over de integratie van en het beleid omtrent duurzaamheidsrisico's, alsook het verloningsbeleid in combinatie met de integratie van risico's op vlak van duurzaamheid. Bovendien vereist de SFDR een classificatie van financiële producten als producten zonder duurzame beleggingsdoelstelling en zonder beleggingen met een milieu- of sociaal belang (Artikel 6), producten die beleggingen of projecten met positieve ecologische of sociale kenmerken en met principes voor goed bestuur (Artikel 8) of producten met duurzame beleggingen als hoofddoel; ofwel een economische activiteit die bijdraagt aan een milieu- of sociale doel (Artikel 9). Hoe hoger de classificatie, hoe strenger de rapportagevereisten.

Een andere ontwikkeling in deze context is de implementatie van aanvullende **Pillar III informatie**⁹, ingevoerd door de **Europese Bankautoriteit (EBA)**. De EBA verplicht financiële instellingen om informatie over ESG-risico's te rapporteren om drie redenen¹⁰:

1. Om aan te tonen hoe klimaatverandering andere balansgerelateerde risico's binnen financiële

⁷ Meer informatie vindt u [hier](#).

⁸ Meer informatie vindt u [hier](#).

⁹ Pillar III is de derde pijler van het Basel III-raamwerk – een internationaal regelgevend kader voor banken – en richt zich op marktdiscipline door middel van strengere openbaarmakingsvereisten voor klimaat en duurzaamheid.

¹⁰ Om de informatie over ESG-risico's openbaar te maken, heeft de EBA technische uitvoeringsnormen (ITS) opgesteld waarin vergelijkbare kwantitatieve informatieverschaffing over transitie- en fysieke risico's in verband met klimaatverandering wordt voorgesteld. Meer informatie vindt u [hier](#).

instellingen kan verergeren (bijv. blootstelling aan koolstofgerelateerde activa en activa die onderhevig zijn aan chronische en acute situaties van klimaatverandering).

2. Om financiële instellingen te ondersteunen in hun communicatie over verzachtende maatregelen die ze nemen om tegenpartijen te steunen in de transitie naar een koolstofneutrale economie en de aanpassing aan klimaatverandering.
3. Om financiële instellingen bij te staan in hun rapportage van KPI's met betrekking tot de financiering van ecologisch duurzame economische activiteiten volgens de EU Taxonomy.

In het algemeen streeft de EBA ernaar belanghebbenden een beter inzicht te geven in het risicoprofiel van een bank en zo de marktdiscipline en -stabiliteit te bevorderen. Het verplicht instellingen om te communiceren over zowel kwantitatieve indicatoren als over informatie over de verankering van ESG-overwegingen in hun governance, bedrijfsmodel, strategie en raamwerk voor risicobeheer.

Deze vier domeinen worden ook genoemd in de in november 2020 gepubliceerde **'Guide on climate-related and environmental risks for banks'**¹¹ van de **Europese Centrale Bank (ECB)**. De ECB formuleert dertien verwachtingen voor kredietinstellingen, gebaseerd op haar begrip van veilig en prudent risicobeheer, met de nadruk op (1) bedrijfsmodel en -strategie, (2) governance en risicobereidheid, (3) risicobeheer en (4) informatieverschaffing. De verwachtingen omtrent rapportage benadrukken het belang van transparantie over de **financiële implicaties van klimaatverandering en milieudegradatie**. Ze verplichten instellingen om **zinnvolle informatie en belangrijke maatstaven** te publiceren over klimaatgerelateerde - en milieurisico's die zij van materieel belang achten. De ECB verwijst hiervoor naar de **Task Force for Climate-related Financial Disclosures (TCFD)**¹², een algemeen aanvaard kader voor een effectieve benadering om inspanningen van bedrijven op het gebied van klimaatverandering in kaart te brengen. TCFD biedt vrijwillige richtlijnen om bedrijven te helpen bij het identificeren en communiceren van risico's, opportuniteiten en potentiële financiële gevolgen waarmee zij geconfronteerd worden als gevolg van klimaatverandering. De richtlijnen zijn gestructureerd in vier verschillende domeinen: (1) governance rond klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten, (2) strategieën om dergelijke

factoren aan te pakken, (3) overwegingen op het gebied van risicobeheer, en (4) maatstaven en doelstellingen die kunnen worden gebruikt om die factoren te beoordelen.

Tot slot, vermelden we de **Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)**¹³; een recente en invloedrijke wetgeving op het gebied van duurzaamheid en transparantie die sinds januari 2023 van kracht is en waaronder in 2025 voor het eerst wordt gepubliceerd. CSRD verplicht bedrijven om te rapporteren over duurzaamheid volgens specifieke rapportagevereisten¹⁴. Er wordt verwacht dat ze communiceren over **risico's en opportuniteiten met betrekking tot milieu- en sociale onderwerpen**, evenals over hoe hun **eigen activiteiten het milieu (kunnen) beïnvloeden**. **Gestructureerde, gestandaardiseerde en gedetailleerde rapportage voor alle bedrijven** moet beleggers, consumenten, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden helpen inzicht te krijgen in hoe bedrijven presteren op het gebied van ESG-kwesties en een vergelijking tussen verschillende bedrijven mogelijk maken.

De scope en structuur van het klimaatverslag

Crelan neemt haar verantwoordelijkheid in de strijd tegen de klimaatverandering en hecht veel belang aan transparante communicatie hierover. Met dit klimaatverslag wil de groep communiceren over haar aanpak, acties en initiatieven met betrekking tot milieuoportuniteiten en -uitdagingen, en tegelijkertijd voldoen aan de verwachtingen van investeerders, andere belanghebbenden en regelgevende instanties op het gebied van klimaatgerelateerde rapportering.

De **structuur** van dit verslag **volgt de aanbevelingen van TCFD** en biedt specifieke en diepgaande inzichten in het beheer van klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten binnen Crelan. Het toont aan dat de bank **aanzienlijke vooruitgang** heeft geboekt voor wat betreft het identificeren, beoordelen en managen van **klimaatgerelateerde risico's**. Daarenboven, heeft Crelan aandacht voor klimaatgerelateerde opportuniteiten en de impact en werden er reeds acties ondernomen om deze te detecteren en te beheren.

¹¹ U vindt de gids [hier](#).

¹² In oktober 2023 werd aangekondigd dat de TCFD zijn opdracht heeft vervuld en is ontbonden. De website van TCFD zal niet langer worden bijgewerkt of gemonitord, maar zal beschikbaar blijven om te dienen als bron voor materiaal dat door de Task Force is ontwikkeld. Vermits de aanbevelingen voor dit jaar nog steeds als relevant worden beschouwd, zijn ze hier nog terug te vinden.

¹³ Meer informatie over CSRD vindt u [hier](#).

¹⁴ De rapportagevereisten zijn vastgelegd in de European Sustainability Reporting Standards (ESRS), als aanvulling op de CSRD. De link naar de normen vindt u [hier](#).

Hoewel dit verslag de titel 'Klimaatverslag' draagt en zich focust op klimaatgerelateerde onderwerpen, worden er **af en toe ook verwijzingen gemaakt naar milieutopics**. Doorheen de tekst worden klimaat en milieu door elkaar gebruikt; te wijten aan het gegeven dat we momenteel een evenwicht zoeken tussen verschillende verwachtingen in een snel evoluerende wetgevende context – zoals hierboven toegelicht. Crelan richt zich enerzijds op **duidelijke en transparante rapportage** over haar aanpak, acties en initiatieven op vlak van klimaat- en milieugerelateerde domeinen. Anderzijds, bereiden we ons voor op de **CSRD-rapportage waar we vanaf 2025 aan onderworpen zijn**. Het klimaatverslag zal bijgevolg slechts één keer worden gepubliceerd. De inhoud ervan zal, samen met de informatie die momenteel is opgenomen in het duurzaamheidsverslag, geïntegreerd worden in een CSRD-conform verslag over 2024.

2024 vormt een overgangsjaar met verschillende rapportages om te communiceren over onze aanpak. In 2025 voorzien we één uitgebreid en allesomvattend verslag waarin zowel klimaat- en milieugerelateerde als sociale en bestuursonderwerpen zullen worden omschreven.

Niet opgenomen in dit verslag

Hoewel Pillar III vereisten stelt voor ESG-rapportering, valt deze inhoud buiten de scope van dit verslag. Om een samenhangend overzicht en diepgaand inzicht te bieden in Crelan's communicatie over klimaatgerelateerde risico's, biedt Bijlage 1 een overzicht van de inhoud van Pillar III rapportage.

Daarenboven werd de Sustainable Finance Disclosures Regulation (SFDR) in de inleiding beschreven om een compleet en samenhangend beeld te schetsen van de ontwikkelingen op wetgevend vlak. Rapportage over SFDR is echter niet relevant binnen dit klimaatverslag en werd daarom niet opgenomen. Desbetreffende informatie vindt u **[hier](#)**.

Crelan en duurzaamheid

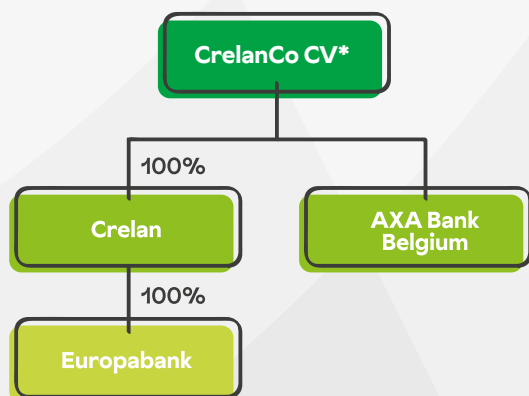
De inhoud van het klimaatverslag moet gekaderd worden in de algemene ESG-integratie en -strategie van Crelan. Het coöperatieve karakter van de groep impliceert dat aandeelhouders niet alleen een gezonde groei en winstgevendheid van hun bank verwachten, maar er ook op vertrouwen dat dit op een verantwoorde en respectvolle manier gebeurt. Crelan wil dan ook een verschil maken in de manier waarop ze als bedrijf handelt, leningen toekent aan de Belgische economie en financieel advies geeft. De bank hanteert een **pragmatische aanpak, met oog voor de belangen en behoeften van alle betrokken partijen**.

Om de aanpak van Crelan te verduidelijken en te benadrukken, volgt hieronder een samenvatting van de organisatiestructuur, en enkele veelzeggende cijfers van Crelan over haar vooruitgang in de strijd tegen klimaatverandering en haar beheer van milieugerelateerde kwesties. Om deze inleiding af te ronden, worden klimaatgerelateerde initiatieven ("spotlight items") uit 2023 opgenomen. Meer informatie over de duurzaamheidsstrategie van Crelan en de manier waarop klimaatgerelateerde thema's worden aangepakt, vindt u in **[Hoofdstuk 2 - Strategie](#)**.

Een coöperatieve structuur

Crelan Groep – in dit verslag 'Crelan' genoemd – bestaat uit de coöperatieve vennootschap CrelanCo, de naamloze vennootschap Crelan, de naamloze vennootschap Europabank en de naamloze vennootschap AXA Bank Belgium (ABB). 'Crelan' verwijst dus naar al deze entiteiten die door volledige integratie in de consolidatie zijn opgenomen.

Vereenvoudigd overzicht van de structuur van de Crelan Groep

* De NV Crelan en de erkende coöperatieve vennootschap, de CV CrelanCo, vormen samen een federatie van kredietinstellingen, waarbij de NV Crelan de centrale instelling is. In overeenstemming met artikel 239 van de Wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen.

De NV Crelan en de officiële coöperatieve vennootschap CV CrelanCo vormen samen een federatie van kredietinstellingen, met de NV Crelan als centrale instelling. De CV CrelanCo bezit 100% van de aandelen en stemrechten van de NV Crelan. Op 31 december 2023 was het coöperatieve kapitaal van CrelanCo in handen van bijna 278 000 coöperatieve aandeelhouders. Crelan is dan ook een 100% Belgische bank met 100% coöperatieve wortels. De coöperatieve oorsprong is te vinden in de sterke banden van de bank met de Belgische land- en tuinbouwsector sinds de jaren 1960. De eerste coöperatieve vennootschappen haalden het spaargeld van landbouwers op, waardoor de bank landbouwleningen kon verstrekken. Vanaf de jaren 1990 sloten deze vennootschappen zich aan bij de aandeelhoudersstructuur van Crelan. Ze speelden zo een belangrijke rol in de privatisering van de financiële instellingen, oorspronkelijk in handen van de staat. In november 2015 fuseerden alle voormalige coöperatieve vennootschappen en werd CrelanCo enige aandeelhouder.

Het directiecomité van AXA Bank Belgium is gelijk aan dat van Crelan NV.

Enkele veelzeggende cijfers van Crelan: focus op klimaat en milieu

Kantoorgebouwen van Crelan en mobiliteit

Crelan's kantoorgebouwen worden voortdurend verbeterd om zowel het comfort als de ergonomie van de medewerkers te garanderen en om de ecologische voetafdruk van de bank te verkleinen. In 2023 maakte de bank hiertoe kleine en grote investeringen, met een focus op duurzame ontwikkeling.

- Investerings in duurzaamheid -

- Zonnepanelen:** op het gebouw in Berchem werden 468 zonnepanelen geplaatst, met een totaal vermogen van 189.600 Wattpiek. Deze panelen beslaan ongeveer 1000 m² dak en terras en produceerden 7,2 MWh tussen september en december 2023. Door de afhankelijkheid van niet-hernieuwbare energiebronnen te verlagen, draagt deze investering bij tot de vermindering van Crelan's milieu-impact.

In Anderlecht werden sinds 2018 in totaal 84 zonnepanelen op het dak geïnstalleerd, goed voor een oppervlakte van 140m² en een vermogen van 27.468 Wattpiek. Onderstaande tabel geeft de productie van de zonnepanelen weer tussen 2018 en 2023, alsook de verminderde CO₂-uitstoot ten gevolge hiervan. De productie is afhankelijk van de ouderdom van de panelen (degradatie doorheen de tijd) en van het aantal uren zon in de betrokken periode.

Anderlecht	Productie zonnepanelen (MWh)	Vermindering van CO ₂ -uitstoot (kg)
2018	1,7	675
2019	26,8	10,493
2020	25,5 (*)	10,017
2021	21,0 (**)	11,632
2022	20,9 (*)	8,497
2023	19,3 (**)	7,499

Tabel 1 - Productie van zonnepanelen en vermindering van de CO₂-uitstoot per jaar
 (*) Gegevens voor het volledige jaar zonder november & december.
 (**) Gegevens voor het volledige jaar zonder januari.

- Vervanging van TL-lampen door Ledlampen:** Crelan heeft zich tot doel gesteld verouderde fluorescentielampen te vervangen door energiezuinige lampen. Deze verandering vermindert niet alleen het energieverbruik, maar verlengt ook de levensduur van verlichtingssystemen. In 2023 werd dit initiatief voortgezet met de vervanging van extra lampen, waardoor het energieverbruik verder werd verminderd.
- Verminderen van woon-werkverkeer door telewerk:** Crelan biedt thuiswerken aan en staat werknemers toe meer dan 50% van de tijd thuis te werken. Naast flexibiliteit, draagt dit bij tot een vermindering van de CO₂-emissies door het woon-werkverkeer te beperken.
- Elektrificatie van mobiliteit:** Als onderdeel van de inspanningen om haar transportactiviteiten te verduurzamen, heeft Crelan één van haar eigen bedrijfswagens met verbrandingsmotor vervangen door een elektrisch voertuig. Daarnaast werd er een nieuw autobeleid geïmplementeerd die de keuze van nieuwe bedrijfswagens beperkt tot uitsluitend elektrische voertuigen.

-Energieverbruik-

Het elektriciteits- en gasverbruik van Crelan is in 2023 gedaald ten opzichte van 2022. De daling is een bewijs van de lopende inspanningen om de energie-efficiëntie te verbeteren en de impact op het milieu te verminderen.

	Elektriciteitsverbruik	Gasverbruik
Berchem	-18%	-34%
Anderlecht	-6%	-24%
Gembloux	-2%	-20%

Tabel 2 - Energieverbruik van Crelan in 2022 en 2023

Een duurzaam jaar bij Crelan: klimaatinitiatieven

Universitaire leerstoelen ter ondersteuning van duurzame en innovatieve landbouw

Via de Crelan Foundation ondersteunt Crelan een leerstoel ('Crelan Chair') aan twee toonaangevende Belgische faculteiten op het gebied van innovatie en onderzoek: één aan de Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen van de Universiteit Gent (UGent) en één aan Gembloux Agro-Bio Tech van de Universiteit van Luik. Beide leerstoelen richten zich op onderzoek naar innovatie en duurzaamheid in de landbouw, maar ook op de overdracht van nieuwe kennis en resultaten aan de landbouwsector, beleidsmakers en andere belanghebbenden.

- Overzicht van het werkingsjaar van de Crelan leerstoel aan de Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen en Landbouwwetenschappen van de UGent -

Traditiegetrouw plant de Leerstoel gedurende het jaar een aantal bijeenkomsten voor de verschillende stakeholders. In 2023 stonden deze bijeenkomsten in het teken van twee thema's:

1. Actieplannen voor kunstmest:

Mestactieplannen, klimaatdiscussies en het stikstofakkoord zijn complexe uitdagingen. De faculteit Bio-ingenieurswetenschappen legt zich toe op het ontwikkelen van technologische oplossingen waarbij waardevolle stoffen, zoals stikstof en fosfor, uit organisch afval inclusief mest, worden terug gewonnen.

Er werden hierrond heel wat informatiesessies, debatten en studiedagen georganiseerd voor uiteenlopende doelgroepen gaande van experts, over beleidsmakers tot jongeren en studenten en uiteraard ook de landbouwsector zelf. Dankzij deze initiatieven in het kader van de Crelan-Leerstoel, kon UGent ook haar erkenning door beleidsmakers als neutrale wetenschappelijke partner die concrete oplossingen voorstelt, versterken.

2. Beoordelingsprocedures voor chemische gewasbeschermingsmiddelen:

De UGent heeft zich geëngageerd voor het ondersteunen van het vertrouwen in degelijke beoordelingsprocedures voor chemische

gewasbeschermingsmiddelen. Door middel van opiniestukken geschreven door vooraanstaande professoren en onderzoekers worden nieuwe perspectieven en verrijkende standpunten verspreid onder zowel bedrijfsleiders als beleidsmakers (onder meer via sociale media en VILT¹⁵).

- Overzicht van het werkjaar van de Crelan leerstoel aan de Université de Liège Gembloux Agro-BioTech Faculteit Bio-ingenieurs -

In februari 2017 werd een Crelan leerstoel in het leven geroepen aan de Gembloux Agri-Bio Tech Faculty of Bio Engineers van de Universiteit van Luik, met als hoofddoel **de kennis van korte toeleveringsketens te vergroten en dit concept te verspreiden onder alle spelers in de samenleving**. Korte toeleveringsketens maken diversificatie mogelijk en hebben een positieve ecologische impact, door een deel van de producten lokaal op de markt te brengen.

Sinds 2022 is het onderzoeksgebied van de leerstoel geheroriënteerd, waardoor het nu uit twee complementaire onderdelen bestaat. Enerzijds is het de bedoeling om **kennisvergaring over innovatieve economische modellen voor de lokale marketing van voedingsproducten te versterken**. Aan de andere kant richt de leerstoel zich op **experimenteren, de innovatie en het samen bouwen van duurzame voedselsystemen die productiesystemen en consumptiepatronen met elkaar verbinden**. Daartoe organiseert de leerstoel participatieve evenementen om de verspreiding van kennis te verzekeren.

In 2023 werden verschillende initiatieven georganiseerd:

- Organisatie van een **seminarie/workshop met politici en logistieke experts** om de stromen te diagnosticeren en te optimaliseren, inclusief het voorstellen van een samenvatting van mogelijke verbeteringen op bepaalde gebieden.
- Het **versterken van de mogelijkheden voor empirische toepassingen met financiële ondersteuning** om het werk van studenten rond thema's gerelateerd aan logistiek, onder de aandacht te brengen.
- **Veldstudiedagen voor het AIL4Water-kwaliteitsproject** rond 'Eco food system'-experimenten waarbij innovatieve landbouwrotaties worden getest, inclusief alternatieve praktijken voor het gebruik van synthetische pesticiden (voorjaar 2023).

¹⁵ VILT is de afkorting van Vlaams Infocentrum voor Land- en Tuinbouw.

- Slotsymposium van het **ERASMUS + AGREENSMART-programma** over het gebruik van nieuwe technologieën in de landbouw om de duurzaamheid te verbeteren en zich aan te passen aan de klimaatverandering (eind augustus 2023).

Fietsvergoeding – Wind in de zeilen voor zachte mobiliteit

Crelan heeft een **fietsvergoedingsprogramma opgezet** om zachte mobiliteit bij werknemers aan te moedigen. Dit initiatief sluit aan bij Crelan's engagement voor duurzaam woon-werkverkeer.

In het kader van dit programma hebben werknemers recht op 0,27 EUR voor elke kilometer die ze

afleggen met de fiets (naar en van het werk), met een maximale vergoeding voor een enkel traject tot 20 kilometer. De vergoeding geldt zowel voor volledige fietstrajecten als voor deeltrajecten (bijv. combinatie van trein en fiets). Bovendien is dit een nettobedrag, vrijgesteld van sociale zekerheid en bedrijfsbelasting.

In 2023 hebben 202 medewerkers van Crelan samen bijna 170.929 kilometer gefietst.

Autobeleid

Sinds oktober 2023 kunnen werknemers volgens de nieuwe 'Car Policy' van Crelan enkel nog kiezen voor volledig elektrische wagens.

Hoofdstuk 1 Governance

Goed bestuur verwijst naar de processen en regels die de manier waarop een bedrijf intern bestuurd en gecontroleerd wordt, beïnvloeden. Het betreft het adequaat en verantwoordelijk management van een organisatie, waarin rekening gehouden wordt met de behoeften van de samenleving, zoals respect voor mensenrechten, milieubescherming en preventie van misbruik en corruptie. Beheer van klimaatrisico's verwijst in het bijzonder naar de structuur van regels en processen binnen bedrijven om te reageren op klimaatgerelateerde risico's en potentiële opportuniteiten en gevolgen. Dit omvat het bepalen van de verantwoordelijkheden en verplichtingen omtrent klimaatkwesities op het niveau van de Algemene Vergadering, de Raad van Bestuur en het Directiecomité: wat is de impact van het bedrijf op klimaatverandering, wat zijn de risico's en opportuniteiten voor de financiële soliditeit, wat zijn de te bereiken doelstellingen en welke acties moeten er worden ondernomen. Naast het voldoen aan

wettelijke verplichtingen, is een ambitieus en geloofwaardig transitieplan belangrijk.

Zoals hierboven aangehaald, zijn de belangrijkste actoren in dit domein het Directiecomité en de aandeelhouders, vertegenwoordigd door de Raad van Bestuur. Medewerkers, agenten, leveranciers, klanten en de gemeenschap in de brede zin spelen in dit verband ook een belangrijke rol.

Op datum van 11 januari 2024, is de Raad van Bestuur van Crelan samengesteld uit twintig bestuurders. Deze groep omvat tien vertegenwoordigers van onze enige aandeelhouder Crelanco CV, vier onafhankelijke bestuurders en zes bestuurders die lid zijn van het Directiecomité. De bestuurders hebben uiteenlopende profielen en vertonen verschillen in werkervaring, competenties, taal, geslacht en leeftijd. Hiermee streven we naar een weerspiegeling van de diversiteit in de samenleving.

Comités binnen Crelan

Binnen de bestuursstructuur van Crelan werden verschillende comités opgericht; elk met zijn eigen focus en verantwoordelijkheden.

De samenstelling van de Raad van Bestuur en diens subcomités, alsook hun algemene verantwoordelijkheden, zijn beschreven in het Jaarverslag. Verderop in dit hoofdstuk belichten we de rol van de Raad van Bestuur met betrekking tot klimaat- en milieugerelateerde onderwerpen.

Het **Directiecomité (DC)** is verantwoordelijk voor het algemeen operationeel beheer van Crelan. De leden van het DC zetelen ook in verschillende andere comités:

- **Lending Risk Committee (LRC)**, verantwoordelijk voor de kredietverleningsactiviteiten.
- **Balance Sheet Risk Committee (BSRC)**, dat een leidende rol speelt bij het toezicht op en het beheer van het balansrisico van Crelan.
- **Capital and Funding Committee (CFC)**, een subcomité van het BSRC, verantwoordelijk voor het toezicht op nieuwe regelgeving, het monitoren van huidige en verwachte solvabiliteitsratio's en het beheer van economische en wettelijke kapitaalvereisten.
- **Audit Risk & Compliance Committee (ARCC)**, gericht op risicobeheer op het gebied van audit, operations, informatie, beveiliging en compliance.
- **Customer Invest Risk Committee (CIRC)**, verantwoordelijk voor de ontwikkeling en distributie van beleggingsproducten.

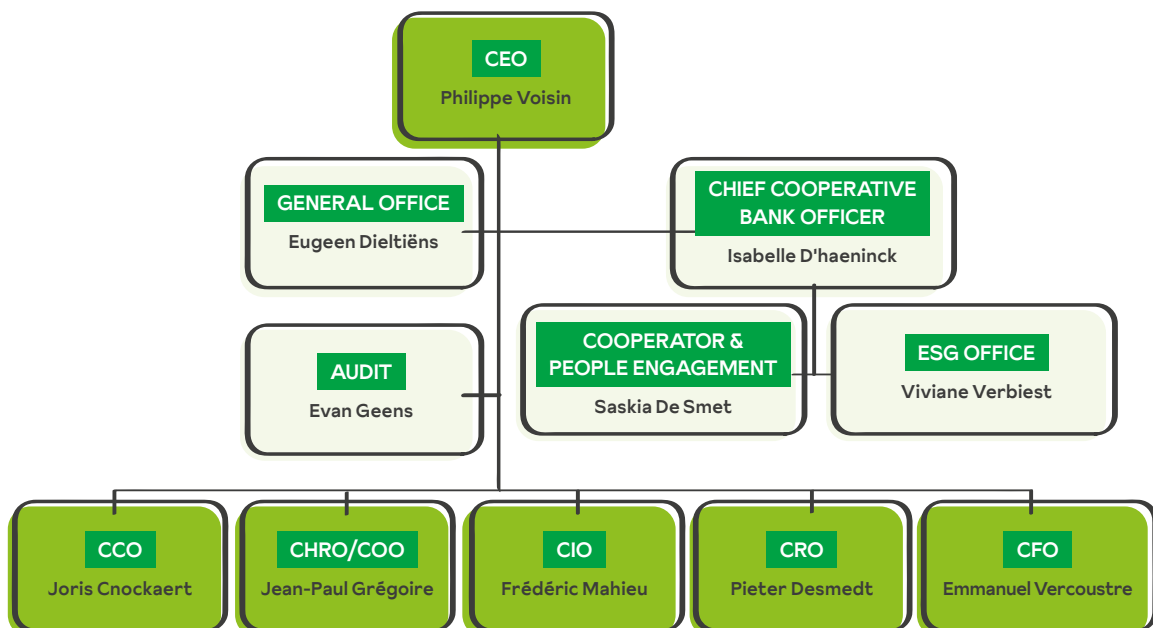
Omwille van het toenemende belang van ESG-factoren werd het ESG SteerCo opnieuw opgezet in september 2023. Dit comité is in eerste instantie verantwoordelijk voor de ontwikkeling en de implementatie van de ESG-strategie en de afstemming tussen verschillende ESG-projecten. Het ESG SteerCo vergadert tweemaandelijks en wordt voorgezeten door de Chief Cooperative Bank Officer (CCBO). Daarnaast zetelen nog negen andere leden van het sr. Management Comité in deze SteerCo. Het gaat om de verantwoordelijken van ESG, Segment Journey Wealth, Segment Journey Credit, Sales Excellence & Commercial Support, Credit Risk Analysis, Acceptance & Policy, Green Bond Program, ERM and Risk Reporting en de Chief Data Officer. De strategische betrokkenheid en besluitvorming worden gegarandeerd door de CCBO die rechtstreeks aan de CEO rapporteert en de conclusies van het ESG SteerCo voorlegt aan het Directiecomité en de Raad van Bestuur.

Elk van de comités die het DC ondersteunen, integreert ESG ook in haar toepassingsgebied. Het CIRC focust bijvoorbeeld op de integratie van de duurzaamheidsvoorkeuren binnen MiFID, terwijl het LRC rekening houdt met de integratie van ESG-scores in de professionele kredietverleningsactiviteiten.

Onderstaande grafiek biedt een overzicht van het ESG governance model binnen Crelan. Het geeft de nieuwe structuur weer met de Chief Cooperative Bank Officer (CCBO), met een overkoepelende functie over Cooperator & People Engagement en het ESG Office.

Viviane Verbiest, Isabelle D'haeninck en Saskia De Smet
Crelan Cooperative Bank Office

Grafiek 2 - ESG Governance model binnen Crelan

Algehele integratie van klimaatgerelateerde opportuniteiten en risico's

Klimaatgerelateerde opportuniteiten en risico's vormen een nieuw ontwikkeld domein binnen Crelan. De bank heeft deze onderwerpen **geïmplementeerd in de algemene governance en de operations van de groep**, met inbegrip van de bedrijfsstrategie, actieplannen en financiële planning. Op deze manier worden K&M-risico's degelijk gemanaged en opportuniteiten en impact in beschouwing genomen. De acties die hieromtrent genomen werden, omvatten de rol en verantwoordelijkheden van het ESG Office, de geformaliseerde ESG-benadering en het determineren van rollen en verantwoordelijkheden voor klimaat- en milieurisico's volgens het 'three lines of defence-model'.

Veranderingen binnen het ESG Office en een meer geformaliseerde ESG-benadering

In september 2023 **werd het ESG Office geïntegreerd in het Cooperative Bank Office**, dat rechtstreeks rapporteert aan de CEO. Het ESG Office is verantwoordelijk voor de coördinatie van de ESG-strategie en het actieplan van de groep, dat ook alle aspecten met betrekking tot klimaatverandering en milieu omvat. Het verzamelt alle ESG-gerelateerde beslissingen doorheen de groep en rapporteert deze informatie aan het ESG SteerCo. In oktober 2023 werd het team versterkt met een nieuwe manager.

Om een brede implementatie van de ESG-strategie te ondersteunen, kregen verschillende personen binnen verscheidene afdelingen ESG-verantwoordelijkheden toegewezen op basis van hun expertise – naast het ESG-kernteam. Die afdelingen zijn Credit, Finance, Risk Management, IT & Data, HR, Facilities & Buildings, Segment journeys, Sales en Procurement. Specifieke projecten worden bovendien voorzien van externe ondersteuning.

Daarnaast, werden er **drie werkstromen** opgezet om het ESG SteerCo te ondersteunen en voor te bereiden, gebaseerd op de drie strategische pijlers van Crelan¹⁶.

Crelan & haar klanten Met subgroepen 'Retail & Business' en 'Wealth'	<ul style="list-style-type: none"> — ESG-integratie in het aanbod van beleggings- en kredietproducten — Klantenondersteuning op het gebied van ESG — Training en ondersteuning voor agenten — Kredietbeleid (integratie van ESG-factoren in kredietbeslissingen, bijvoorbeeld met behulp van ESG-scores¹⁷)
Crelan & institutionele partijen	<ul style="list-style-type: none"> — Opvolging van alle risico- en financieringsgerelateerde ESG-projecten — Green Bond Framework — Wettelijke rapportage
Crelan als bedrijf	<ul style="list-style-type: none"> — ESG-prioriteiten voor eigen activiteiten en personeel — Diversiteit en inclusie, welzijn, leiderschap — Governance, ethiek, beloningsbeleid — Procurement — Cooperative Bank, CrelanCo Foundation & maatschappelijke betrokkenheid — Samenwerking met externe partners

Tabel 3 - Crelan's werkstromen

Elke 'ESG-stroom' is verantwoordelijk voor het implementeren van zijn eigen ESG-projecten, waarbij managers en business owners verantwoordelijk zijn voor de domeinen binnen de stromen. Het ESG Office speelt een overkoepelende rol en organiseert en coördineert alle stromen, waarbij statusupdates van elk project worden gecentraliseerd.

¹⁶ Informatie over metrics, streefdoelen en acties voor elke werkstroom is te vinden in **Hoofdstuk 4 - Metrics & targets**.

¹⁷ Meer informatie over ESG-scores is te vinden in CH2 over Strategie.

Een 'three lines of defence' model

Voor een degelijke integratie van K&M-risico's in Crelan's framework voor risicobeheer, legde de bank **duidelijke rollen en verantwoordelijkheden vast volgens het 'three lines of defence' model.**

Eerste lijn

De **eerste lijn** betreft de bedrijfsvoering van de bank, waarbij wordt verwezen naar medewerkers die risico's beheren, gaande van klantencontact tot ondersteunende rollen. Deze rollen vallen onder het commerciële team, de 'Segment Journey' en operationele teams van 'Credit', 'Payments' en 'Investments', het ESG Office, het datateam en de IT-afdeling, het 'Procurement' team en het 'Finance' team. Elk van deze teams wordt hieronder beschreven.

Het netwerk van **zelfstandige agenten** van Crelan is het eerste aanspreekpunt tussen Crelan en haar klanten. Samen met het **commerciële team** onderhouden en beheren ze onze klantenrelaties, beoordelen ze de kredietwaardigheid en bieden ze financiële oplossingen op maat. Bovendien vertaalt het commerciële team Crelan's strategie naar de commerciële relatie. Ze bespreken K&M-opportunities en -risico's met klanten en bieden de juiste tools aan om zulke risico's te beheren en, tegelijkertijd, opportuniteiten te grijpen.

De **'Segment Journey' teams** van de afdelingen 'Credit' en 'Wealth/Investments' identificeren en categoriseren marktsegmenten, stemmen producten en diensten af op specifieke behoeften, werven en behouden klanten door middel van gerichte strategieën en passen het aanbod voortdurend aan op basis van feedback en markttrends om de klanttevredenheid te verbeteren en groei op lange termijn te stimuleren. Dit omvat de ontwikkeling van een reeks K&M-gerelateerde producten – zoals renovatielingen of duurzame investeringen – om tegemoet te komen aan de vraag van de klanten en om de ESG-strategie te ondersteunen.

De **operationele teams** van de 'Credit', 'Payments' en 'Investments' departementen zijn verantwoordelijk voor het afhandelen van administratieve en operationele functies, zoals transactieverwerking, het bijhouden van gegevens en andere ondersteunende diensten die de soepele werking van de activiteiten van de bank mogelijk maken zonder directe interactie met de klant. Deze teams spelen een cruciale rol bij het up-to-date houden van portefeuillegegevens, waaronder ESG-data.

De **datateams** zijn belast met de uitvoering van het stappenplan voor K&M-data en houden een overzicht van de ESG-datawoordenlijst, -data-

eigendom en -dataherkomst. De IT-afdeling zorgt voor de implementatie van de nodige technologische ontwikkelingen om de uitvoering van de ESG-strategie te ondersteunen.

Het **'Procurement' team** is verantwoordelijk voor de inkoop van goederen en diensten voor Crelan. Het zorgt ervoor dat de ESG-waarden van de bank ook worden ondersteund door haar leveranciers.

Het **'Finance' team** staat in voor het beheer van de financiële prestaties en rapportage van de bank. Het volgt ook de klimaat- en milieugerelateerde KPI's op en rapporteert deze aan het DC, de Raad van Bestuur en de ECB.

Tot slot, is het **ESG Office** verantwoordelijk voor de uitvoering van de ESG-strategie en het ESG-beleid van Crelan, het algemene toezicht op de ESG-activiteiten binnen de groep en de opvolging, facilitering en ondersteuning van actieplannen om de strategie en bijhorende acties uit te voeren. Daarnaast bewaakt het ESG Office de algemene ESG-governance via de ESG SteerCo en werkstromen en richt het zich op regelmatige basis op rapportage tot het sr. management en de Raad van Bestuur. Ten slotte ontwikkelt dit team de ESG-kennis en -training voor alle stakeholders van de bank.

Tweede lijn

De **tweede lijn** betreft interne monitoring- en toezichtsfuncties die compliance of risicobeheer bewaken of hierin specialiseren. Verschillende teams spelen hier een rol: **Enterprise Risk Management (ERM), Risk Reporting, Risk Data & Analytics, Credit Risk Management en Financial Risk Management.**

Het **ERM-team** is verantwoordelijk voor:

- Updates van het K&M-risicocharter en toezicht op de definitie, goedkeuring, publicatie en onderhoud van het charter
- Uitvoeren van een jaarlijkse risico-identificatie en materialiteitsbeoordeling
- Opname van K&M-risicoscenario's in het framework voor stresstests
- Rapporteren van K&M-elementen in ICAAP/ILAAP en herstelplanning
- Verzamelen van driemaandelijks Key Risk Indicator (KRI)-gegevens
- Begeleiding van de verschillende 'risk owners' in het definiëren van risicobereidheid voor K&M-KRI's en het garanderen van consistentie tussen de verschillende teams
- Presentatie van K&M-risico's aan het DC, het Risk & Compliance Committee, de Raad van Bestuur en de ECB

Vervolgens richten de teams van **Risk Reporting** en **Risk Data & Analytics** zich op een correcte rapportage en weergave van de K&M-risicotemplates (rapportage), de invoer en berekening van KPI's voor fysieke en transitierisico's (driemaandelijks), de uitvoering van stresstestscenario's en berekeningen van economisch kapitaal (ECAP) (modellering).

Ten slotte zijn **Credit Risk Management** en **Financial Risk Management** verantwoordelijk voor de invoer en berekening van KRI's voor krediet- en liquiditeitsrisico's op kwartaalbasis.

Derde lijn

De **derde lijn verwijst** naar de interne audit, die onafhankelijke zekerheid verschaft over de effectiviteit van de eerste en tweede lijn. Interne audit omvat tevens K&M-risico's in haar activiteiten.

Rol van het Directiecomité en Raad van Bestuur met betrekking tot klimaatgerelateerde risico's en kansen

Over het algemeen zijn het uitvoerend management en de Raad van Bestuur (Raad van Bestuur) **rechtstreeks betrokken bij de ontwikkeling, evaluatie en uitvoering van Crelan's strategie**. Wat betreft klimaat- en milieugerelateerde (K&M) opportuniteiten, risico's en impact bezit de Raad van Bestuur de eindverantwoordelijkheid over de te nemen acties. De **jaarlijkse strategische planning** biedt hen de kans om de strategische richting van Crelan ter discussie te stellen en te ontplooiën.

Driemaandelijks updates van 'Risk' en 'Finance' bieden hen aan de hand van KPI's en KRI's een beeld van de prestaties van de groep.

Het 'Quarterly Risk Report' (QRR) geeft een volledig overzicht van **alle risico's, indicatoren en hun evolutie**. Het bestaat uit een risicodashboard, een hersteldashboard, informatie over regelgevende en economische solvabiliteit en liquiditeit, alsook een risicoanalyse per risicomponent. De risicoanalyse omvat '(non)retail' kredietrisico's, renterisico's, marktrisico's, liquiditeitsrisico's, operationele risico's, informatierisico's, compliance risico's, veiligheidsrisico's en K&M-risico's. Voor K&M-risico's bevat het verslag de **resultaten van de jaarlijkse risicomaterialiteitsoefening, een driemaandelijks update van de belangrijkste risico-indicatoren, een vergelijking met de risicobereidheid en een statusupdate van het algemene K&M-actieplan van de groep**. Het ERM-team is verantwoordelijk voor het verzamelen van input van alle teams (bijv. over belangrijke risico-indicatoren of risicobereidheid) als basis voor het gedeelte over klimaat- en milieurisico's binnen de QRR.

De QRR wordt elk kwartaal gepresenteerd aan de Raad van Bestuur, het Directiecomité (DC) en het Risk & Compliance Committee (RCC). Deze organen zijn verantwoordelijk voor het bespreken van de rapporten en het valideren van voorgestelde acties. De Raad van Bestuur bezit de eindverantwoordelijkheid voor het risicobeheer in de totale organisatie en maakt afspraken over de risicobereidheid, -tolerantie en -beleid voor Crelan's verschillende operationele en bedrijfsactiviteiten. Daarnaast staat de Raad van Bestuur in voor de algemene strategie van de groep, met inbegrip van klimaatgerelateerde aspecten, en heeft zij het laatste woord over de input van het ESG SteerCo.

Hoofdstuk 2 Strategie

De financiële sector kan – en zal – naar verwachting een cruciale rol spelen in de strijd tegen klimaatverandering. Dit plaatst duurzaamheid in het algemeen, en klimaat en milieu in het bijzonder, centraal in de strategieën van financiële instellingen. De strategie is fundamenteel voor succes en biedt een overkoepelend kader voor doelen en bedrijfsfactoren. Bovendien verbetert het de langetermijnplanning, concurrentievoordelen en winstoptimalisatie.

Het versterken van de coöperatieve identiteit is een belangrijke strategische pijler voor Crelan. Als coöperatieve bank heeft Crelan een driedelig doel gesteld: het bevorderen van (1) een ecologische en duurzame samenleving, (2) een sociale en inclusieve samenleving, en (3) engagement met werknemers, coöperatieve aandeelhouders, agenten en klanten omtrent ESG-thema's.

Duurzaamheid maakt deel uit van het DNA van de groep als coöperatieve bank. De integratie ervan in de strategie omvat het schetsen van duidelijke initiatieven, doelen en maatstaven. Op deze manier staat Crelan sterk om duurzaamheidsvoordelen te realiseren en tegelijkertijd potentieel aanzienlijke effecten als gevolg van klimaatverandering te beheren. Klimaatgerelateerde effecten kunnen operationele modellen onder druk zetten en vereisen identificatie, beoordeling, opvolging en beheer. Door een overkoepelende strategie en plan te ontwikkelen en vervolgens te vertalen in concrete acties, maatstaven en doelstellingen, kan Crelan anticiperen op klimaatgerelateerde uitdagingen en bijsturen indien nodig.

De algemene ESG-strategie van Crelan

De algemene ESG-strategie van Crelan definieert **specifieke benaderingen voor de verschillende pijlers binnen de groep**: de relatie van Crelan met klanten (onderverdeeld in 'wealth' en 'retail en business'), de interactie van Crelan met institutionele partijen en de interne werking van Crelan (Crelan als bedrijf). Binnen elke pijler streeft de groep ernaar om niet alleen te **voldoen aan ethische normen en strikte wettelijke naleving**, maar ook om verder te gaan en **actief bij te dragen aan een positieve transitie**. Dit omvat tevens het engagement om waarde te genereren en te waarborgen voor coöperanten, klanten, partners en werknemers.

Crelan & klanten

'Wealth'

Deze pijler omvat de activiteiten van Crelan rond beleggingsadvies en beleggingsproducten. Crelan hanteert een non-directieve benadering omtrent investeringsadvies. De bank tracht klanten te informeren over milieu- en sociale uitdagingen, maar laat de finale keuze bij de klant. Crelan richt zich daarom ook op het afstemmen van producten op de duurzaamheidsvoorkeuren van de klant, zodat het aanbod kan voldoen aan diens vraag. Een gepast aanbod bieden, waarin de duurzaamheidsvoorkeuren van klanten worden gereflecteerd, blijkt echter een uitdaging, zowel voor Crelan als voor andere financiële adviseurs.

‘Retail & business’

Aangezien Crelan zich verantwoordelijk acht om het verband tussen duurzaamheid en financiële waarde op lange termijn te benadrukken, concentreert de bank zich op **het stimuleren en financieren van de duurzame transitie in vastgoed en agrovoeding.**

Om deze link concreet te maken, biedt de bank zowel tools en diensten als de juiste financiële producten om de transitie te financieren, aan agenten en klanten. Bovendien vermijdt de groep de financiering van activiteiten die in strijd zijn met haar uitsluitingslijst.

Van strategie naar actie: Ontwikkeling van ‘ESG scorecards’

Crelan heeft ervoor gekozen om een interne **ESG-scoremethodologie** voor professionele leningen te ontwikkelen. Het doel hiervan is enerzijds om ESG-factoren te integreren in kredietrisico's; anderzijds om in gesprek te gaan met klanten over ESG-topics, waarin de drie dimensies – E, S en G – worden meegenomen. Dit initiatief past binnen de aanpak van de groep inzake risicobeheer van krediet- en reputatierisico en zal waardevolle inzichten opleveren voor haar missie om klanten te ondersteunen in hun duurzame transitie.

De ontwikkeling van ESG-scores en ‘scorecards’ voor het professionele segment is in 2023 gestart. Er werden aparte ‘scorecards’ ontwikkeld voor agrarische, kleine en middelgrote ondernemingen en zakelijke klanten. Materiële onderwerpen voor elke ‘scorecard’ kwamen voort uit het in kaart brengen van de materialiteit van elk thema, aangevuld met expertise van interne sectordeskundigen. Eind 2023 werd er een piloottest van de ‘scorecards’ uitgevoerd met een kleine groep klanten en experts.

In de komende jaren zal de ESG-scoremethodologie gefaseerd worden uitgerold in het professionele segment. Voor 2024 werden er doelen gesteld omtrent de toepassing van de ESG-scores in de groep klanten, met een initiële focus op grotere posities. Een andere

doelstelling voor dat jaar betreft de ontwikkeling van maatregelen voor de integratie van de ESG-score in de processen voor kredietverlening en de opvolging van risico's. In 2025 zal het gebruik van de ESG-score worden uitgebreid naar kleinere kredietposities. Daarnaast wordt de doelstelling voor het aantal klanten waarop een ESG-score van toepassing zal zijn, verhoogd. In 2026 doelt Crelan op de volledige integratie van de ESG-score in de krediet- en risicoprocesen en -systemen alsook de toepassing van de ESG-score op alle professionele investeringskredieten.

De ESG-scorecards zijn een belangrijk instrument om zowel meer inzicht te krijgen in ESG-risicofactoren van de kredietportefeuille van de bank, als in de uitdagingen waarmee haar klanten worden geconfronteerd. Tegelijkertijd kan de bank met deze klanten in gesprek gaan over de duurzaamheidsinitiatieven die ze al neemt. Vanaf 2024 worden ESG-scores namelijk een belangrijk onderdeel van de ‘customer engagement’ strategie van de groep in het professionele segment. Het zal Crelan in staat stellen om risico's en opportuniteiten met een hoog ESG-risico te identificeren en, waar mogelijk, klanten te begeleiden bij de overgang naar een (nog) betere ESG-prestatie.

Crelan & institutionele partijen

Deze pijler betreft **onderwerpen op het gebied van regelgeving en toezicht**, met de nadruk op compliance. Omdat Crelan ernaar streeft verder te gaan dan te voldoen aan wetgeving, ontwikkelde de bank een **Green Bond Framework (GBF)**. Dit framework laat de groep toe om optimaal gebruik

te maken van duurzame financieringsoplossingen om kapitaal aan te trekken bij institutionele investeerders.

De fondsen zullen worden gebruikt om **bestaande en toekomstige leningen voor de financiering van groene gebouwen en projecten voor proper vervoer¹⁸, geheel of gedeeltelijk te (her)financieren**. Op die manier wil Crelan bijdragen aan de mitigatie van en adaptatie aan de klimaatverandering. Sustainalytics werd ingeschakeld om Crelan's GBF te beoordelen en een tweede opinie

¹⁸ Projecten voor proper vervoer omvatten niet alleen koolstofvrij of emissiearm vervoer, maar ook projecten die, bijvoorbeeld, gericht zijn op het verminderen van vervuiling.

te geven over de milieugerelateerde verdiensten van het framework en de afstemming ervan op de **Green Bond Principles 2021 (GBP)**, ontwikkeld door de International Capital Market Association (ICMA)¹⁹. Uitgiften die gealigneerd zijn met de GBP moeten naast een investeringsmogelijkheid, ook transparante groene referenties bieden. Crelan zal in de loop van 2024 een impact- en allocatierapport publiceren, in lijn met deze principes.

De eerste twee uitgiftes, in september 2023 en januari 2024, haalden respectievelijk **600 miljoen** en 750 miljoen euro op van institutionele beleggers. Een volledig overzicht van de Green Bond Transaction is beschikbaar in de **Investor Presentation** van januari 2024.

Van strategie naar actie:

1. Green Bond uitgiftes

Het GBF werd ontwikkeld in maart 2023, is momenteel operationeel en heeft reeds twee uitgiftes achter de rug. Deze twee eerste uitgiftes in september 2023 en januari 2024 brachten respectievelijk 600 miljoen en 750 miljoen euro op van institutionele beleggers.

2. Verbeterde rapportage – klimaatverslag

Crelan heeft haar klimaatrapportering verbeterd door de opmaak en publicatie van dit verslag. Daarenboven, werden ook andere publicaties aangepast wat betreft de informatie die ze omvatten omtrent het klimaat. Tegelijkertijd, bereidt de bank zich voor op de volgende stap: CSRD-conforme rapportage in 2025 (over financieel jaar 2024).

3. Engagement met investeerders

Middels roadshows en conversaties met investeerders gaat Crelan het gesprek met institutionele investeerders omtrent klimaatrisico's en -opportuniteiten, aan. Deze initiatieven zijn nog steeds gaande.

Crelan als bedrijf

Crelan heeft, net als elke andere financiële instelling, een aanzienlijke ESG-impact en -blootstelling via haar kredietverleningsactiviteiten. Daarnaast moet zij ook rekening houden met haar eigen activiteiten. Met betrekking tot klimaat en milieu wil de groep als rolmodel fungeren voor coöperanten en klanten en de ecologische voetafdruk van de eigen activiteiten beperken²⁰. Vanuit sociaal oogpunt hanteert Crelan een coöperatieve aanpak voor haar activiteiten, die **sociale duurzaamheid, kennis en ontwikkeling en maatschappelijk engagement** omvat. Op vlak van governance handelt de groep altijd integer bijvoorbeeld op het gebied van dataprivacy en antiwitwaspraktijken²¹.

Van strategie naar actie:

1. Verloningsbeleid

In 2023 heeft Crelan haar verloningsbeleid geactualiseerd. K&M KPI's en KRI's hebben impact op de variabele beloning (voor werknemers die in aanmerking komen voor een variabele beloning).

2. Car Policy

Sinds oktober 2023 kunnen werknemers in de nieuwe 'Car Policy' van Crelan enkel nog kiezen voor volledig elektrische wagens.

3. Opleiding & engagement

Vanaf 2024 zal Crelan alle werknemers de kans geven om zich in te schrijven voor educatieve sessies over klimaatverandering. Op deze manier wil ze de betrokkenheid van alle teams verhogen voor wat betreft de rol van Crelan, en van de medewerkers zelf, in de ondersteuning van klanten richting verduurzaming.

¹⁹ De Green Bond Principles zijn bedoeld om uitgevers te ondersteunen bij het financieren van milieuvriendelijke en duurzame projecten die een emissieneutrale economie bevorderen en het milieu beschermen. Door uitgevers aan te bevelen te rapporteren over het gebruik van de opbrengsten van groene obligaties, bevorderen de GBP een stapsgewijze verandering in transparantie die het volgen van fondsen naar milieuprojecten vergemakkelijkt, terwijl er tegelijkertijd gestreefd wordt naar een beter inzicht in hun geschatte impact. Meer informatie vindt u [hier](#).

²⁰ De ecologische voetafdruk van Crelan bedraagt 2.963 ton uitstoot voor 2022. Meer informatie is te vinden op bladzijde 41, in **Hoofdstuk 4 – Metrics en doelen**.

²¹ Meer informatie over initiatieven met betrekking tot sociale en governance onderwerpen, kan worden gevonden in het Duurzaamheidsrapport 2023.

Impact van klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten op de activiteiten, strategie en financiële planning van Crelan

Identificatie van klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten op korte, middellange en lange termijn

Zoals beschreven in **Hoofdstuk 1 - Governance**, heeft Crelan maatregelen genomen om klimaat- en milieuoverwegingen (K&M) te implementeren in haar strategie en in haar bedrijfsmodel. Naast de veranderingen in de organisatiestructuur (bijv. de oprichting van een ESG SteerCo) werd een meer geformaliseerde ESG-aanpak ontwikkeld met een initiële focus op klimaat en milieu. In dit kader werden drie werkstromen opgezet om ESG-projecten te implementeren, toegespitst op de drie pijlers binnen Crelan (hierboven vermeld).

Dat Crelan haar verantwoordelijkheid erkent om K&M-risico's te integreren, blijkt uit de ontwikkeling van een **actieplan voor klimaatrisico's** in 2022, gebaseerd op de dertien verwachtingen van de ECB. Met dit plan wil de groep een strategische aanpak en risicobereidheid hanteren en het beleid, de procedures, de risicolimieten en de controles dienovereenkomstig aanpassen. Het is de bedoeling om **een algehele integratie van klimaat en milieu te realiseren** met de focus op klimaatgerelateerde uitdagingen en de overgang naar een klimaatneutrale economie. Dit omvat 'due diligence' bij het aangaan van een klantenrelatie, het monitoren van de impact van risico's op de eigen activiteiten, marktpositie en toekomstige investeringen alsook het opnemen van K&M-risico's in, bijvoorbeeld, het framework voor leningen.

Het plan richt zich in het bijzonder op de domeinen van **risicomanagement** (bijv. procesontwikkeling

voor de integratie van K&M-risico's in stresstests en scenario-analyses, het verstrekken van goed gedefinieerde risicobeschrijvingen en KRI's met passende limieten in het kader van de risicobereidheid en evaluatie van het proces voor de identificatie en beoordeling van K&M-risico's), **data** en **IT** (bijv. aanpassingen aan IT-systemen voor de verzameling en aggregatie van K&M-data en het opzetten van een holistisch kader voor databeheer) en **rapportage** (bijv. ontwikkeling van risicorapporten over materiële K&M-risico's).

Het proces voor het identificeren en beoordelen van risico's

De identificatie van K&M-risico's is ingebouwd in Crelan's algemeen framework voor risicobeheer, dat in detail beschreven wordt in **Hoofdstuk 3 – Risicobeheer**. Derhalve biedt dit hoofdstuk een samenvatting van de aanpak voor dergelijke risico's, met de focus op de belangrijkste elementen, om hun algehele integratie in de strategie van de bank aan te tonen. Het hieronder beschreven proces richt zich uitsluitend op risico's en omvat geen informatie omtrent opportuniteiten of impact. Desalniettemin, zullen K&M-opportuniteiten en -effecten structureel worden geïntegreerd. Vanaf 2025 zal Crelan immers een dubbele materialiteitsbenadering hanteren om CSRD-compliant te zijn.

Klimaat- en milieurisico's (K&M) worden gedefinieerd door middel van een **materialiteitsbeoordeling**. In 2022 werd een eerste oefening uitgevoerd. De uitkomst ervan werd gebruikt als uitgangspunt voor de beoordeling in 2023, die startte met de lijst van **geïdentificeerde K&M-risicofactoren** uit 2022. Er werd nagegaan of elke risicofactor nog steeds als materieel kon worden beschouwd en of de lijst volledig was. Daarnaast werd een opsplitsing gemaakt tussen fysieke en transitierisicofactoren en per portefeuille (voornamelijk particuliere hypotheke, consumentenleningen en professionele leningen).

Vervolgens werd elk risico zowel **kwalitatief als kwantitatief beoordeeld**. De kwantitatieve beoordeling geeft een belangrijke **update** tegenover de methodologie van 2022. Op basis van publiekelijk beschikbare stressscenario's als uitgangspunt voor verschillende K&M-risicofactoren, werd de impact van elke factor berekend en vergeleken met een materialiteitsdrempel. Voor factoren waarvoor een stressscenario moeilijk te construeren is, werd er een kwalitatieve benadering toegepast. Deze benadering maakte gebruik van een SAT/FAT-matrix²² om een gekwantificeerde impact te bekomen die ook vergeleken kon worden met de materialiteitsdrempel.

Een andere belangrijke update ten opzichte van 2022 betreft **de tijdshorizon**. In plaats van korte, middellange en lange termijn, past Crelan nu **vier categorieën** toe om meer detail toe te voegen:

- Korte termijn: 1 jaar
- Korte tot middellange termijn: 1 – 5 jaar
- Middellange tot lange termijn: 5 – 10 jaar
- Lange termijn: meer dan 10 jaar

- Resultaten van de materialiteitsbeoordeling -

Uit de resultaten van de materialiteitsbeoordeling bleken twee risicofactoren de materialiteitsdrempel te bereiken: **transitiekredietrisico voor particuliere hypotheek** en **transitiekredietrisico voor professionele leningen** (anders dan landbouw). Hoewel de prioriteit bij de meest materiële risico's ligt, betekent dit niet dat Crelan geen **rekening houdt met andere risico's**.

Gezien de verschillende tijdshorizonten kunnen zich verscheidene klimaatgerelateerde risico's voordoen. Ten eerste kan Crelan op **korte termijn** te maken krijgen met onmiddellijke uitdagingen door weersomstandigheden. Weersomstandigheden kunnen gevolgen hebben voor fysieke activa en onderpanden, zoals tijdens de overstromingen in België in de zomer van 2021. Daarenboven, kunnen snelle wijzigingen in regelgeving met betrekking tot milieubeleid snelle aanpassingen en compliance-maatregelen vereisen.

Ten tweede zijn de risico's die naar verwachting het meest prominent zullen zijn tussen één en vijf jaar - **op korte tot middellange termijn** - transitierisico's. Beleidsverschuivingen en marktdynamiek in verband met de overgang naar een koolstofarme economie

brengen uitdagingen met zich mee, zoals naleving van de regelgeving, investeringsoverwegingen, marktvolatiliteit en operationele veerkracht. Er zullen zich echter naar verwachting ook fysieke risico's voordoen, aangezien de toenemende frequentie van klimaatgerelateerde gebeurtenissen de financiële waarde van activa en investeringen zal beïnvloeden (bijv. de marktwaarde van onroerend goed). Bovendien kunnen ze de toeleveringsketens verstoren, wat op zijn beurt gevolgen kan hebben voor de financiële waarde van bedrijven en investeringen die verband houden met die toeleveringsketens.

Daarnaast moet Crelan op **middellange tot lange termijn** anticiperen op de effecten van koolstofprijsmechanismen en wetgeving ('carbon pricing'), maar ook, tegelijkertijd, op de opportuniteiten die zullen ontstaan voor investeringen in duurzame ontwikkelingen, zoals hernieuwbare energie en groene technologieën. Ook de veranderende voorkeur van de consument voor milieuvriendelijke producten en diensten zal een belangrijke factor worden die de vraag op lange termijn beïnvloedt.

Tot slot, verwacht Crelan over meer dan tien jaar - op lange termijn - geconfronteerd te worden met het risico van 'stranding assets', waarbij activa aanzienlijk kunnen devalueren als gevolg van milieueffecten. De waarde van woningen in overstromingsgevoelige zones kan, bijvoorbeeld, aanzienlijk dalen met, mogelijks, negatieve gevolgen voor de woningprijzen - wat tevens een verhoogde risicoperceptie van potentiële kopers reflecteert. Daarnaast brengt het verlies aan biodiversiteit risico's met zich mee voor industrieën die afhankelijk zijn van diverse ecosystemen. Bovendien bestaat er bezorgdheid over globale systeemrisico's, waarbij wijdverbreide economische en financiële verstoringen kunnen optreden als gevolg van cumulatieve en onderling verbonden milieu-uitdagingen.

²² Een SAT/FAT-matrix wordt gebruikt door operationele en veiligheidsrisicotteams bij risicobeoordelingsoefeningen en is gebaseerd op twee assen: ernst en frequentie (severity & frequency). Het maakt het mogelijk om een financiële impact te berekenen en deze te vergelijken met de materialiteitsdrempel. Het staat dus toe risicofactoren als materieel te classificeren, ook al worden ze alleen op een kwalitatieve manier beoordeeld.

Robuustheid in strategie en businessmodel met betrekking tot verschillende klimaatscenario's

Het beheer van de hierboven beschreven K&M-risico's vereist een **geïntegreerde aanpak** binnen Crelan's strategische planning, framework voor risicobeheer en investeringsbeslissingen over alle tijdshorizonten heen. Het stresstesten van portefeuilles in verschillende klimaatscenario's, het beoordelen van de kwetsbaarheid van activa en het betrekken van belanghebbenden bij het bevorderen van duurzame praktijken zijn cruciale onderdelen van proactief risicobeheer en zorgen voor **veerkracht op lange termijn** te midden van een veranderend klimaat en een evoluerend milieulandschap.

Rekening houden met klimaatscenario's

Stresstesten en scenario-analyse is een dynamisch proces bij Crelan. De uitkomsten van de stresstest oefeningen worden besproken en gebruikt in het **besluitvormingsproces** van de groep. Met betrekking tot klimaat- en milieurisico's (K&M) werden verschillende stressscenario's ontwikkeld, die regelmatig worden geëvalueerd en berekend (bijv. in wettelijke oefeningen zoals ICAAP²³/ILAAP of het herstelplan). Crelan heeft dergelijke scenario's geïntegreerd, bijv. in de materialiteitsbeoordeling, om potentieel significante risico's in verband met klimaatverandering aan te pakken. Het ERM-team bepaalt hoe deze resultaten²⁴ van invloed kunnen zijn op de winst- en verliesrekeningen, het kapitaal en de liquiditeitsratio's van Crelan. Voor de korte en middellange termijn baseert de groep zich op recente publicaties van de **ECB**. De scenario's van het **Network for Greening the Financial System (NGFS)**²⁵ worden gebruikt voor de langere termijn. Meer details over deze scenario's zijn te vinden in de beschrijving van de materialiteitsbeoordeling in **Hoofdstuk 3 – Risicobeheer**.

Deze aanpak zorgt ervoor dat de strategische planning van de groep inzichten uit gerenommeerde bronnen omvat en een spectrum van tijdschema's bestrijkt. Het maakt het mogelijk om klimaatgerelateerde risico's proactief te beheren in overeenstemming met veranderende financiële en milieuoverwegingen.

Financiële weerbaarheid

Financiële materialiteit wordt meegenomen in alle acties en beslissingen die worden genomen met betrekking tot K&M-onderwerpen. Hoe groter de financiële impact voor een thema wordt ingeschat, hoe belangrijker de acties om het materieel risico te beheren of de materiële opportuniteit te benutten, op de agenda van Crelan komen te staan.

Crelan heeft enkele vooruitzichten geïdentificeerd voor haar verschillende pijlers. De diverse financiële voor- en nadelen dienen als leidraad voor de ESG-strategie. De financiële risico's komen voort uit de materiële onderwerpen die in de materialiteitsbeoordeling werden benoemd – zoals hierboven beschreven – en zijn vervolgens gekoppeld aan de verschillende werkstromen bij de bank. Daarnaast werd er in de strategische oefening rekening gehouden met het feit dat, door een risico goed te beheren, er ook zakelijke opportuniteiten per stroom kunnen ontstaan.

23 Het 'Internal Capital Adequacy Assessment Process' (ICAAP) stelt bedrijven in staat hun kapitaaltoereikendheid te beoordelen en vereist dat ze over passende technieken voor risicobeheer beschikken. De ICAAP-documentatie in 2023 geeft een overzicht van de materialiteitsbeoordeling van K&M-risicofactoren op het gebied van krediet-, markt-, operationele en liquiditeitsrisico's. Op basis van de uitkomst van de oefening kan worden afgeleid welke K&M-scenario's de grootste impact op de bank kunnen hebben. De ECB verwacht van banken dat zij de kapitaaltoereikendheid zowel in normale als in gespannen marktomstandigheden beoordelen. Daarom actualiseert Crelan jaarlijks haar stresstestframework en past het de bijbehorende stressscenario's toe in het ICAAP van dat jaar.

24 De resultaten hebben zowel betrekking op de individuele risico's die via de materialiteitsbeoordeling zijn berekend/beoordeeld als op de risico's die voortvloeien uit de integratie van verschillende stressscenario's. De geïdentificeerde risico's kunnen afzonderlijk of gecombineerd voorkomen, wat ook in de verschillende KRI's wordt overwogen.

25 NGFS is een groep centrale banken en toezichthouders die ervaringen uitwisselen, best practices delen, bijdragen aan de ontwikkeling van K&M-risicobeheer in de financiële sector en reguliere financiering mobiliseren om de overgang naar een duurzame economie te ondersteunen. Ze hebben tot doel het financiële systeem te ondersteunen bij het beheersen van risico's en het mobiliseren van kapitaal voor groene en koolstofarme investeringen. Meer informatie vindt u [hier](#).

	Financiële risico's	Financiële opportuniteiten
Crelan en haar klanten – Wealth	Omzetverlies door gebrek aan adequaat productaanbod	Aantrekken van nieuwe klanten door advies op maat
Crelan & haar klanten – Retail & Business	Kredietverlies op financiering van klanten die lijden onder de duurzame transitie	Hogere kredietvolumes als gevolg van transitieprojecten voor bestaande en nieuwe klanten + lagere kredietverliezen
Crelan & institutionele partijen	Boetes of verhoogde kapitaalvereisten bij niet-naleving + geen (voordelige) toegang tot kapitaalmarkten	(Goedkopere) toegang tot kapitaalmarkten voor transitiefinanciering
Crelan als bedrijf	Greenwashing claims met reputatieschade of boetes tot gevolg	Sterke merkreputatie, wat leidt tot het aantrekken van talent en zakelijke partnerschappen

Tabel 4 - Financiële risico's en opportuniteiten geïdentificeerd tijdens de strategische oefening

Integratie van de K&M-strategie in concrete initiatieven

In de bovenstaande paragraaf werd beschreven hoe de K&M-risico's en -opportuniteiten een geïntegreerde aanpak vereisen en hoe financiële veerkracht tot uiting komt in Crelan's strategie en besluitvorming.

In dit laatste deel worden de gevolgen van de K&M-risico's en -opportuniteiten concreter bekeken en worden verschillende initiatieven van de groep belicht, volgens dezelfde structuur als hierboven: gebaseerd op de drie pijlers van Crelan (Crelan met klanten, met institutionele partijen en als bedrijf). Een deel van de initiatieven is gekoppeld aan de **retail- en professionele portefeuille** van Crelan. De prioriteit van bepaalde K&M-risico's was afhankelijk van de **materiële impact ervan** op de portefeuille en de relatieve **omvang van deze portefeuille binnen de bredere context van de groep**. Bijgevolg, werd in 2023 de nadruk gelegd op de evaluatie van kredietrisico's verbonden aan de retailportefeuille, gevolgd door een studie naar analoge risico's binnen de professionele portefeuille.

Crelan & klanten – Wealth

- Duurzaam beleggingsaanbod-

De overgrote **meerderheid van de producten van Crelan wordt beheerd in overeenstemming met ESG-criteria**. De bedrijven binnen deze financiële instrumenten worden voortdurend geëvalueerd en er wordt verantwoording over afgelegd in termen van hun impact op het klimaat en het milieu, sociaal beleid en deugdelijk bestuur. Crelan werkt voor haar beleggingsproducten samen met Amundi Asset Management²⁶, Econopolis Wealth Management en AXA Invest Managers, die duurzaamheidscriteria toepassen in hun beleggingsbeleid. Daarnaast beheert BNP Paribas Asset Management Belgium de Crelan pensioenspaarfondsen, waarbij een duurzaam beleggingsbeleid wordt geïntegreerd. Op die manier wil Crelan ervoor zorgen dat haar beleggingsaanbod in lijn is met haar engagement voor verantwoorde en duurzame praktijken.

Momenteel is 87,2% van het beleggingsaanbod van Crelan²⁷ geclassificeerd als SFDR Artikel 8 (producten die beleggingen of projecten promoten met positieve ecologische of sociale kenmerken en principes van goed bestuur) of Artikel 9 (producten met duurzame beleggingen tot doel; een economische activiteit die bijdraagt aan een milieu- of sociale doelstelling). De resterende 12,8% behoren tot Artikel 6: producten zonder duurzame beleggingsdoelstelling, noch beleggingen in activa met milieu- of sociale voordelen. Voor deze

²⁶ Met meer dan 796 miljard euro aan verantwoorde beleggingen onder beheer kan Amundi AM beschouwd worden als een pionier op dit gebied. Deze speler streeft er voortdurend naar om zijn duurzame aanpak te verbeteren en richt zich in het bijzonder op de ontwikkeling van nieuwe duurzame oplossingen met betrekking tot koolstofneutraliteit.

²⁷ Dit % reflecteert de producten van Crelan & ABB.

producten gelden wel minimale uitsluitingscriteria, maar in beperkte mate. De groep wil dergelijke producten uit haar aanbod schrappen, maar wil de vermogensbeheerders de kans geven om ze om te vormen tot SFDR Artikel 8.

- Transparantie en advies op maat-

Voor Crelan is **het verstrekken van correcte en nauwkeurige informatie aan klanten** onmisbaar bij beleggingsadvies en het verkopen van beleggingsproducten. De groep hecht dan ook het grootste belang aan de opvolging van regelgeving, zoals de **Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)**, die minimale transparantievereisten voorschrijft – zoals beschreven in de inleiding. De SFDR vereist dat financiële spelers en adviseurs de belangrijkste ongunstige effecten ('Principal Adverse Impacts' of PAI) beschrijven in precontractuele informatie. Dit verwijst naar negatieve gevolgen op duurzaamheidsfactoren die (waarschijnlijk) materieel zijn en veroorzaakt, verergerd of rechtstreeks verbonden zijn aan investeringsbeslissingen en -advies. Ten tweede moeten beleggingsproducten worden gecategoriseerd als Artikel 6 (producten zonder duurzaamheidsregels in hun beleggingsproces), Artikel 8 (producten die rekening houden met milieu- of sociale overwegingen en waarvoor dus rekening wordt gehouden met ESG-criteria in de beleggingsstrategie), of Artikel 9 (producten met een expliciete duurzame doelstelling, die streven naar een meetbare impact in hun beleggingsbeleid). In 2023 behoorde 87,2% van de beleggingsproducten die Crelan²⁸ aanbiedt tot Artikel 8 of Artikel 9, wat betekent dat deze financiële instrumenten duurzaamheid tot op zekere hoogte of als concrete beleggingsdoelstelling omvatten.

Crelan focust niet alleen op transparantie naar haar klanten toe; de groep hecht ook veel belang aan **advies op maat**. Gedetailleerde informatie over duurzame beleggingsproducten moet worden gecommuniceerd en deel uitmaken van de gesprekken tussen adviseurs en beleggers om ervoor te zorgen dat beleggers voldoende inzicht hebben in het duurzame karakter van deze producten. Hierin is de **Markets in Financial Instruments Directive (MiFID)**²⁹ van cruciaal belang. In lijn met deze Europese richtlijn zijn financiële instellingen die beleggingsadvies verstrekken, verplicht om de duurzaamheidsvoorkeuren van klanten te bepalen in samenhang met de geschiktheidsbeoordelingen. Klanten moeten met een minimumpercentage aangeven hoeveel duurzame beleggingen ze wensen in de producten

die hen worden aanbevolen. Bovendien kunnen ze ook meegeven welke onderwerpen met belangrijke ongunstige effecten (PAI) ze belangrijk vinden. Op basis van deze informatie, die via een MiFID-vragenlijst wordt opgevraagd, combineert Crelan het risicoprofiel van elke belegger met zijn/haar duurzaamheidsvoorkeuren, als basis voor **beleggingsadvies op maat**.

Crelan & klanten – Retail & business

- Milieubenadering in het kredietbeleid -

Als 100% Belgische coöperatieve groep streeft Crelan naar een **relatie op lange termijn met haar klanten**. Dit doel kreeg ondertussen een extra dimensie: het bevorderen van een klimaatbestendig partnerschap. De groep heeft zich altijd gericht op het bieden van eenvoudige en transparante producten en zet deze aanpak voort terwijl ze duurzaamheid integreert.

Het algemeen **kredietbeleid** van Crelan wordt jaarlijks gevalideerd door de Raad van Bestuur en bevat de uitgangspunten voor kredietverlening. Crelan **houdt rekening met ESG-factoren** en streeft ernaar negatieve impact op klimaatverandering, het milieu en de samenleving te voorkomen. Voor het professionele segment gaat er meer aandacht naar de impact van kredietverlening op het milieu door, bijvoorbeeld, **expliciete uitsluitingen**. Volgens het kredietbeleid is de financiering van volgende activiteiten en/of bedrijven verboden: privéjets, instellingen en bedrijven betrokken bij olie-, kolen- en gaswinning, bedrijven of activiteiten die handelen in bedreigde diersoorten en bedrijven die niet voldoen aan relevante milieunormen of bedrijven die de milieuwetgeving overtreden.

Wat betreft retail, worden bijkomende **budgettaire eisen** gesteld voor de financiering van de aankoop van een pand met een EPC-label E, F of G. Crelan tracht op deze manier klanten aan te moedigen om hun panden op een duurzame manier te renoveren en de energieprestaties te verbeteren. De budgettaire vereisten kunnen voldaan worden via voldoende leencapaciteit of het gebruik van bestaande spaargelden. Een verwante actie is de lancering van een "aanbod voor **groene renovatie**", gericht op jonge klanten, om renovaties te financieren met als doel de verbetering van de energieprestaties van onroerend goed.

²⁸ Dit % reflecteert de producten van Crelan & ABB.

²⁹ De integratie van duurzaamheidsvoorkeuren in MiFID is nieuw sinds augustus 2022. De verordening vindt u [hier](#).

Daarnaast ontwikkelde Crelan ook een **'groen kredietaanbod'**. Via een **'ECO-Energiefinanciering'** kunnen klanten in België leningen op afbetaling krijgen tegen een gunstige rentevoet die bedoeld is voor energie-efficiënte investeringen, investeringen in groene energie, isolatiewerken, de installatie van thermostatische kranen en schakelaars en energieaudits. Dit zal worden ondersteund door het gebruik van een gespecialiseerde tool, die ter beschikking zal staan van de agenten om particuliere klanten te begeleiden bij de renovatiemogelijkheden voor hun eigendom. Op basis van de parameters van een woning berekent de tool de renovatiekosten en de energie-efficiëntiewinst. In 2023, vertegenwoordigde dit type financiering 54,4% van alle immo-leningen op afbetaling.

Het is belangrijk te vermelden dat het benutten van de voordelen van deze producten om de transitie van de residentiële vastgoedmarkt te financieren, tot op zekere hoogte belemmerd wordt door het gebrek aan kwalitatieve data. EPC-gegevens zijn moeilijk toegankelijk voor onze huidige portefeuille. Bijgevolg is het een uitdaging om de juiste klanten te bereiken om potentiële energie-efficiënte aanpassingen aan hun woning te bespreken.

Crelan heeft in 2023 een project gelanceerd om de EPC-data van de kredietportefeuille aanzienlijk te verhogen.

Bovendien moedigt Crelan klanten aan om **'ECO-voertuigen'** aan te kopen, gedefinieerd als hybride auto's (volledig of plug-in), elektrische auto's of motorfietsen, of auto's die rijden op waterstof of aardgas. De groep biedt een **goedkopere aparte prijsstructuur** voor dergelijke voertuigen die nieuw of maximaal 36 maanden oud zijn. In 2023, vertegenwoordigden 'ECO-voertuigen' 13,1% van de totale productie autoleningen.

- Ondersteunende maatregelen -

Crelan erkent haar verantwoordelijkheid in de strijd tegen de klimaatverandering en onderzoekt hoe bij te dragen aan een koolstofneutrale economie tegen 2050. Over het algemeen streeft de groep ernaar **milieubewust bij te dragen** aan de samenleving. Met deze ambitie in het achterhoofd en rekening houdend met de sterke banden van Crelan met de Belgische land- en tuinbouwsector, sinds haar oprichting in 1937, onderneemt de bank een aantal duurzame initiatieven in deze sectoren.

Zulke initiatieven zijn, ten eerste, gericht op **steunmaatregelen bij klimaatgerelateerde omstandigheden**. Aangezien **droogte** een gevolg is van klimaatverandering met een sterke impact op land- en tuinbouwbedrijven, **ondersteunde Crelan**

haar klanten in het opvangen van hun verliezen ten gevolge hiervan. De bank bood de mogelijkheid om de **aflossing van de hoofdsom op leningen met een jaar op te schorten** om de tijdelijke druk op de cashflow van klanten te verlichten. In het geval van andere natuurrampen in de toekomst, kan Crelan dit soort mechanismen opnieuw implementeren.

Ten tweede, nam Crelan deel aan de **energiesteunmaatregelen** die de overheid en de banksector in het leven riepen voor gezinnen die het tijdelijk moeilijk hadden door de gestegen energiefacturen. De groep ging zelfs nog een stapje verder en breidde de ondersteuning ook uit naar professionele klanten. Eind 2022 werd aangekondigd dat professionele klanten die hun cashpositie onder druk zagen komen te staan – door de hogere energieprijzen – een speciaal ontwikkelde energielening met specifieke voorwaarden konden aanvragen. Dit was hier een eenmalige steunmaatregel, maar uiteraard hebben klanten steeds de mogelijkheid om hun financiële situatie met de bank te bespreken. Crelan zal trachten haar klanten bij te staan waar mogelijk, bijvoorbeeld middels de toekenning van een bijkomende lening voor werkkapitaal.

Crelan & institutionele partijen

- Duurzaam beleggingsaanbod voor institutionele investeerders -

Crelan brengt een reeks euro-obligaties op de markt, waarbij de nadruk ook ligt op **groene obligaties**, waaronder obligaties en handelspapier in verschillende formaten om groene leningen met een milieuvoordeel te financieren en/of te herfinancieren, zoals hierboven beschreven in het Green Bond Framework.

De fondsen zullen worden gebruikt om **bestaande en toekomstige leningen** - verstrekt voor de **financiering van groene gebouwen en projecten voor proper vervoer - geheel of gedeeltelijk te (her)financieren**. Op die manier wil Crelan bijdragen aan het mitigeren van de klimaatverandering.

Crelan als bedrijf

- Eigen beleggingsportefeuille -

In het kader van het **liquiditeitsbeheer** houdt Crelan een **beleggingsportefeuille** als 'High Quality Liquid Assets' (HQLA) aan. Er worden procedures gevolgd en een uitsluitingslijst toegepast om ervoor te zorgen dat beleggingen ethisch zijn en overeenkomen met onze duurzaamheidscriteria, met een focus op klimaat en milieu. Een onafhankelijk erkend ESG-ratingbureau voorziet het 'Balance Sheet Management' departement van ESG-gegevens van uitgevers. Beleggingen met de beste ESG-score worden geselecteerd. Voor bedrijfsobligaties betekent dit een score van A (MSCI), 10-20 (Sustainalytics) of 70% (S&P Global). Daarnaast worden uitgevers uitgesloten op basis van de uitsluitingslijst van het Noorse Pensioenfonds³⁰ en een beoordeling van bedrijven waarvan de waarden of productiemethoden niet passen bij de ethische waarden die Crelan promoot. Deze evaluatie leidt tot de uitsluiting van bedrijven die de ILO- of OESO-richtlijnen schenden (bijv. kinderarbeid of discriminatie), bedrijven die gelinkt zijn aan, onder andere, de tabakssector, niet-gecertificeerde palmolie, illegale ontbossing en steenkoolwinning,

en bedrijven die betrokken zijn bij wapenproductie, gokken, illegale activiteiten, ...

Staatsobligaties in de eigen beleggingsportefeuille worden momenteel beperkt tot obligaties van de kerneurozone³¹. Zolang deze beperking bestaat, is er geen nood aan richtlijnen die vergelijkbaar zijn met die voor bedrijfsobligaties.

- Bijdragen aan de samenleving -

Crelan erkent haar verantwoordelijkheid in de strijd tegen de klimaatverandering en onderzoekt hoe ze kan bijdragen aan een koolstofneutrale economie tegen 2050. In het algemeen streeft Crelan ernaar om **milieubewust bij te dragen** aan de samenleving. Naast de focus op haar banden met de land- en tuinbouwsector, benadrukt de groep ook haar coöperatieve karakter. Crelan is ervan overtuigd dat het naast de rol als financieel adviseur ook een **maatschappelijk engagement** te vervullen heeft. Met de **CrelanCo Foundation** bouwt de bank voort op een traditie van het ondersteunen van maatschappelijk relevante en duurzame projecten. Elk jaar selecteert en ondersteunt de CrelanCo Foundation een aantal initiatieven, waarbij ook rekening wordt gehouden met milieuaspecten³².

³⁰ Observatie en uitsluiting van bedrijven | Norges Bank Investment Management (nbim.no)

³¹ Duitsland, Frankrijk, België, Nederland en Oostenrijk.

³² De volledige voorwaarden voor aanmelding zijn beschikbaar op de website van Crelan.

Algemeen overzicht van materiële onderwerpen, benaderingen en voornaamste maatregelen

Om dit hoofdstuk af te sluiten, bieden we een overzicht van de topics die in de materialiteitsbeoordeling als materieel werden bevonden. Per materieel onderwerp toont het

overzicht met welke aanpak het thema werd benaderd, alsook welke specifieke maatregelen er zijn genomen.

Materieel onderwerp	Benadering	Voornaamste maatregelen
Transitiekredietrisico voor professionele leningen	ESG-factoren integreren in kredietrisico en met klanten in gesprek gaan over ESG-onderwerpen	<ul style="list-style-type: none"> — ESG-scores <p>Meer informatie over ESG-scores vindt u hier.</p>
Transitiekredietrisico voor particuliere kredietverlening	Financiering van de transitie	<ul style="list-style-type: none"> — Verbeteren van het EPC-data verzamelingsproces voor nieuwe en bestaande leningen — Budgettaire vereisten voor de financiering van vastgoed met een EPC-label E, F of G — Aanbod van groene kredieten — Eco-energiefinancieringen — Vergemakkelijking van de aankoop van nieuwe, minder vervuilende auto's <p>Meer informatie over deze maatregelen vindt u in 'Milieubenadering in het kredietbeleid'.</p>
Transitiekredietrisico voor particuliere en professionele klanten	Oplossingen bieden voor klanten die het moeilijk hadden door de hoge energieprijzen	<ul style="list-style-type: none"> — Opschorting van kapitaalaflossingen van hypothecaire leningen als ondersteunende maatregel <p>Meer informatie over deze maatregelen vindt u in 'Milieubenadering in het kredietbeleid' & 'Steunmaatregelen'</p>

Tabel 5 - Algemeen overzicht van materiële onderwerpen, benaderingen en kernacties

Hoofdstuk 3 Risicobeheer

Risicobeheer is een kernactiviteit in elk bedrijf. Volledig en adequaat risicobeheer is noodzakelijk voor winstgevende groei op lange termijn en vergroot het vertrouwen van alle belanghebbenden. Aangezien een goed risicobeheer regelmatig moet worden bijgewerkt, wijzigt Crelan haar kader voor risicobeheer voortdurend. Hierin houdt de bank rekening met nieuwe wetgeving, veranderende marktnormen, dagelijkse ervaring en wijzigingen in de activiteiten van Crelan.

In dit verband is het identificeren, beoordelen en beheersen van klimaatgerelateerde risico's

essentieel. Adequaat risicobeheer voor K&M-risico's is belangrijk en moet worden geïntegreerd in het algemene framework voor risicobeheer. Daarenboven moet het klimaatgerelateerde risicobeheer, net zoals het algemene risicoframework, regelmatig worden herzien en geactualiseerd.

In dit hoofdstuk worden de processen voor het identificeren, beoordelen en managen van klimaatgerelateerde risico's beschreven. Daarnaast wordt middels een uitgebreid overzicht toegelicht hoe K&M-risicobeheer geïntegreerd werd in het algemene framework voor risicobeheer van de bank.

Proces voor de identificatie en beoordeling van klimaatgerelateerde risico's

Door het toegenomen bewustzijn van duurzaamheid in de samenleving en de financiële wereld, won het begrip 'ESG-risico's' de laatste jaren aan belang. ESG-risico's worden gedefinieerd als **risico's met recurrente of potentiële negatieve financiële gevolgen voor de instelling vanwege ecologische, sociale en/of governance aspecten van investeringen, tegenpartijen, eigen activa en activiteiten**. Om dergelijke effecten te beperken, ontwikkelen financiële instellingen methoden om ESG-risico's te meten en te monitoren. Crelan ontwikkelde de voorbije jaren verschillende initiatieven omtrent klimaat, waaronder het beheer van klimaat- en milieugerelateerde (K&M) risico's.

Definitie van klimaat- en milieurisico's

K&M-risico's zijn risico's met negatieve financiële gevolgen voor de instelling, ten gevolge van actuele of toekomstige effecten van klimaatverandering

of aantasting van het milieu op de bank haar tegenpartijen, belegde activa of eigen activa en activiteiten. Dergelijke risico's zijn onder te verdelen in twee groepen: **fysieke risico's** en **transitierisico's**.

Fysieke risico's

Fysieke risico's zijn risico's met **negatieve financiële gevolgen voor de instelling als gevolg van de huidige of toekomstige effecten van een veranderend klimaat en van milieudegradatie**, voor haar tegenpartijen, belegde activa of eigen activa en activiteiten. Dit omvat **acute** fysieke risico's – risico's ten gevolge van frequente extreme weersomstandigheden – en **chronische** fysieke risico's – risico's gerelateerd aan geleidelijke veranderingen in het klimaat.

Transitierisico's

Transitierisico's betreffen **het financiële verlies van de instelling dat (in)direct kan voortkomen uit**

het aanpassingsproces naar een koolstofarmere en ecologisch duurzamere economie, op haar tegenpartijen, belegde activa of eigen activa/activiteiten. Transitierisico's omvatten **beleids- en regelgevingsrisico's, technologierisico's**, risico's ingevolge marktveranderingen en risico's gekoppeld aan **verschuivingen in het consumenten- en beleggerssentiment**.

Risico's eigen aan de financiële sector

Voor de financiële sector kunnen risico's ten gevolge van klimaatverandering onderverdeeld worden in kredietrisico, operationeel risico, liquiditeitsrisico en marktrisico.

Kredietrisico

Kredietrisico verwijst naar het risico op verlies als een lener een lening niet terugbetaalt. Bij Crelan kan dit soort risico zich voordoen voor zowel particuliere als professionele klanten.

- Hypotheken: transitierisico -

Energieprestatie speelt steeds vaker een rol bij de waardering van een woning. Woningen met een lagere EPC-waarde kunnen **in de toekomst in waarde dalen**, met een impact op de 'loss given default' (LGD)-waarde, oftewel het verlies bij wanbetaling. Omwille van de **sterk gestegen energieprijzen**³³, kan het extra energieverbruik voor dit type woningen ook een negatieve impact hebben op de betalingscapaciteit ('capacity to pay' (CTP)) en de kans op wanbetaling ('probability of default' (PD)). Aangezien dit verband houdt met maatregelen voor de overgang naar een koolstofarme economie, is dit een transitierisico.

- Professionele leningen: overgangsrisico -

Het belangrijkste risico is de **impact van verschillende initiatieven op wetgevend vlak** (bijv. een koolstofbelasting) die de bedrijfsmodellen van klanten beïnvloeden. Net als hypotheken heeft ook dit te maken met maatregelen voor de transitie naar een koolstofarme economie en is dit een transitierisico.

- Hypotheken en professionele leningen: fysiek risico -

Extremere weersomstandigheden als gevolg van klimaatverandering kunnen **invloed hebben op de kans op wanbetaling en op de betalingscapaciteit**. Schade ten gevolge van, bijvoorbeeld, extreme overstromingen, kan ertoe leiden dat klanten hun budget moeten gebruiken voor verzekeringspremies en noodzakelijke herstellingswerken. Dit kan bijgevolg de kans op wanbetaling verhogen en de betalingscapaciteit onder druk zetten. Daarnaast **daalt** ook de **waarde van het onderpand** van leningen.

Operationeel risico

Operationele risico's worden gedefinieerd als het risico op verlies als gevolg van ontoereikende of falende interne processen, mensen, systemen of externe gebeurtenissen. Operationeel risico omvat zowel juridische als reputatierisico's en is inherent aan alle bancaire producten en activiteiten. Het tijdig en adequaat implementeren van rapportageverplichtingen en verwachtingen van de regelgever is cruciaal voor financiële instellingen. Het houdt tevens in dat er aandacht moet zijn voor de beschikbaarheid van kwalitatief hoogwaardige data.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat een bedrijf onvoldoende liquide middelen heeft om op tijd aan financiële verplichtingen te voldoen. Liquiditeitsrisico's kunnen onder meer het gevolg zijn van een **grootschalige acute weersgebeurtenis**, waardoor klanten investeringen moeten doen om schade ten gevolge hiervan te herstellen. Dit kan hun financiële middelen in het gedrang brengen en leiden tot **geldopnames en tijdelijke opschorting van de aflossing van leningen**. In een nog extremer scenario kan klimaatverandering een **prijsherziening** van activa veroorzaken of ertoe leiden dat ze **aan waarde inboeten**, met verliezen op de bankbalans tot gevolg, wat de financiële infrastructuur kan verstoren en bijgevolg de liquiditeit van banken negatief beïnvloedt. Vermits klimaatverandering, onder andere, frequentere en intensere extreme weersomstandigheden veroorzaakt, kunnen gebeurtenissen zoals hevige regenval een verhoogd risico op materiële schade voor bepaalde regio's in België teweegbrengen. Langdurige periodes van hevige regenval veroorzaken overstromingen in stedelijke gebieden, met aanzienlijke schade aan woningen en bedrijfspanden tot gevolg. Hierdoor zou

³³ Stijgende energieprijzen werden als een zeer waarschijnlijk scenario beschouwd, aangezien deze zich al in 2023 manifesteerden. De Russische oorlog in Oekraïne bracht de risico's en kosten aan het licht die voortvloeien uit de grote afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, waarvan de prijzen en voorraden uiterst volatiel zijn in een onzekere geopolitieke omgeving. Deze elementen, die verband houden met de klimaatverandering, zouden de Europese bedrijven moeten aanzetten tot een onmiddellijke en versnelde overgang.

de waarde van onroerend goed in deze regio's sterk kunnen dalen, wat op zijn beurt zou kunnen leiden tot een herwaardering van vastgoedgerelateerde activa in handen van financiële instellingen. Naarmate banken te maken krijgen met de devaluatie van hun activa, kunnen er verliezen op hun balans optreden die hun globale financiële gezondheid kan aantasten.

Voor banken die voor de financiering van een deel van hun activiteiten afhankelijk zijn van institutionele beleggers, kunnen **reputatieproblemen** of het **ontbreken van duidelijke duurzaamheidsdoelstellingen de toegang tot de markt beperken**. Dit kan herfinanciering in het gedrang brengen, met, mogelijks, een liquiditeitsprobleem tot gevolg.

Marktrisico

Marktrisico's zijn risico's die samenhangen met potentiële verliezen als gevolg van veranderingen in de marktomstandigheden. Vermits uitgevers van obligaties of aandelen ook onderhevig zijn aan klimatrisico's, kan de **waarde** van investeringen variëren, met **schommelingen in marktwaarde** tot gevolg. Obligaties die zijn uitgegeven door bedrijven die actief zijn in sectoren met een hoog koolstofgehalte, zijn bijvoorbeeld vatbaar voor verhoogde marktrisico's door de verhoging van koolstofbelasting. Naarmate regelgeving steeds meer aandacht besteedt aan milieukwesties, kunnen bedrijven in dergelijke sectoren geconfronteerd worden met meer financiële lasten en worstelen met de financiële implicaties van een stijgende koolstofbelasting. De marktwaarde van obligaties van zulke organisaties kan aldus fluctueren als reactie op ontwikkelingen op wetgevend vlak en een strenger milieubeleid, waardoor beleggers worden blootgesteld aan marktrisico's.

Materialiteitsbeoordeling om klimaatgerelateerde en milieurisico's (K&M) te identificeren, te meten en te beoordelen

In de loop van 2023 heeft Crelan vooruitgang geboekt bij de ontwikkeling van de K&M-strategie, gebaseerd op een grondige

materialiteitsbeoordeling van K&M-risicofactoren.

In **Hoofdstuk 2 - Strategie**, werd dit proces summier beschreven. In wat volgt, vindt u een gedetailleerde beschrijving terug. Hoewel dit verslag zich richt op de oefening van 2023, beginnen we de beschrijving met een samenvatting van 2022 om de geboekte vooruitgang aan te tonen. We benadrukken bovendien dat deze oefening zal blijven evolueren naarmate wij – en de rest van de maatschappij – meer inzicht verwerven in K&M-risico's.

2022

In 2022 voerde Crelan een eerste kwalitatieve materialiteitsbeoordeling uit voor krediet-, operationele, liquiditeits- en marktrisico's. De beoordeling was gebaseerd op een aantal kwalitatieve **K&M-risicoscenario's**, afgestemd op de activiteiten van de bank.

De scenario's werden besproken tijdens speciale workshops met belangrijke medewerkers van risico- en businessteams in de drie entiteiten van Crelan (Crelan, ABB en Europabank). Elke risicofactor werd besproken en gescoord ('laag', 'gemiddeld', 'hoog' of 'zeer hoog'), volgens twee assen – **waarschijnlijkheid en financiële impact** – op korte (0-3 jaar), middellange (4-10 jaar) en lange termijn (meer dan 10 jaar). In dit proces werden lopende acties en bestaande processen, indien van toepassing, beschouwd als risicobeperkende factoren.

2023

De materialiteitsbeoordeling vond plaats van september tot november 2023 en **is vertrokken van de lijst van geïdentificeerde K&M-risicofactoren uit 2022**. Tijdens deze beoordeling ging Crelan na of elke risicofactor op de lijst nog steeds als materieel kon worden beschouwd (op basis van feitelijk bewijs dat deze als materieel geldt of niet) en of de lijst exhaustief was (of er nieuwe of extra drivers moeten worden meegenomen). Daarnaast werden de risicofactoren in de lijst opgesplitst in fysieke en transitierisicofactoren en per portefeuille (voornamelijk particuliere hypotheekleningen, consumentenkredieten en professionele leningen (agrarische en andere)). De geografische focus lag op België, aangezien bijna alle blootstellingen hun oorsprong hier vinden.

Deze eerste stap in het proces van risico-identificatie leidde tot een geactualiseerd overzicht van risico's/risicofactoren. Dit overzicht vindt u in de tabel hieronder terug. De items in het blauw zijn thema's die vervolgens op een kwalitatieve manier geëvalueerd werden. De items in het oranje ondergingen een kwantitatieve beoordeling.

Transitierisico

Beïnvloed risico	Betrokken portefeuille	Narratief (stressscenario)
Kredietrisico	Particuliere hypotheke	Stijging van de energieprijzen, versnelling van de investeringen
	Landbouw	
	Andere professionele kredieten	
	Consumentenkredieten (LOA)	
Marktrisico	Overheidsobligaties en supranationale instellingen	Toenemende spreads
Liquiditeitsrisico	Particuliere hypotheke	Onvoldoende in aanmerking komende activa in het 'Green Bond Program'
	Particuliere hypotheke	Nieuwe regelgeving met invloed op de geschiktheid van activa als HQLA (High Quality Liquid Assets) door middel van effectisering
	Particuliere hypotheke	Niet genoeg waarde voor de afgedekte activa onder het 'Covered Bond Program'
	Particuliere hypotheke	Vereisten voor onderpanden om in aanmerking te komen, gewijzigd door de centrale bank ³⁴
Operationeel risico	Alle portfolio's	Meer controle en tijdsdruk met daadwerkelijke boetes
	Extern	Greenwashing door leveranciers/providers
	Landbouw	Reputatie-impact naar klant en personeel toe, door stikstofintensieve financiering

Tabel 6 - Transitierisico's/risico's drijfveren

³⁴ Als de centrale bank 'traditionele' staatsobligaties niet langer als onderpand zou accepteren, zou het vermogen van de bank om geld te lenen van de centrale bank ernstig in het gedrang komen, met gevolgen voor Crelan's liquiditeitspositie. Echter, vermits staatsobligaties belangrijke financieringsbronnen zijn voor landen, is het zeer onwaarschijnlijk dat de centrale bank zo'n drastische beslissing zal nemen. Hoewel de kans op acceptatie van bedrijfsobligaties iets groter kan worden geacht, is de omvang van deze portefeuille voor Crelan veel kleiner dan die van staatsobligaties, waardoor de relatieve impact ervan op deze as beperkt is (onwaarschijnlijkheid).

Fysiek risico

Beïnvloed risico	Betrokken portefeuille	Narratief (stressscenario)
Kredietrisico	Particuliere hypotheke	Overstromingen
	Landbouw	
	Andere professionele kredieten	
	Consumentenkredieten (LOA)	
	Particuliere hypotheke	Droogte
	Landbouw	Droogte
	Andere professionele kredieten	
	Consumentenkredieten (LOA)	Droogte
Marktrisico	Overheidsobligaties en supranationale instellingen	Toenemende spreads
Liquiditeitsrisico	Retail- en groothandelsdeposito's	Opname van fondsen als gevolg van overstromingen
	Particuliere hypotheke	Niet genoeg activa die in aanmerking komen onder 'Green Bond Program'
Operationeel risico	Alle portfolio's	Fysieke risico's die de operationele veerkracht aantasten
	Cyberaanval of hacking	Cyberaanval of hacking

Tabel 7 - Fysieke risico's/risico's drijfveren

De finale lijst met te beoordelen risico's werd gewijzigd ten opzichte van 2022 aangezien de volgende onderwerpen als **niet materieel** werden beschouwd:

Transitierisico

Beïnvloed risico	Betrokken portefeuille	Narratief (stressscenario)	Reden voor niet-materialiteit
Marktrisico	Bedrijfsobligaties	Stress op portefeuille bedrijfsobligaties	Geen bedrijfsobligaties in Crelan's portefeuille op het moment van de materialiteitsbeoordeling
	Portefeuille met gedekte obligaties	Stress op gedekte obligatieportefeuille	Geen gedekte obligaties in Crelan's portefeuille op het moment van de materialiteitsbeoordeling
Liquiditeitsrisico	Particuliere hypotheke	Geen Green Bond Framework, dat de toegang voor institutionele beleggers belemmert	Crelan beschikt over een actief Green Bond Framework

Tabel 8 - Niet materiële transitierisico's

Fysiek risico

Beïnvloed risico	Betrokken portefeuille	Narratief (stressscenario)	Reden voor niet-materialiteit
Kredietrisico	Portefeuille particuliere hypotheeken	Andere (stormen/hittegolf/natuurbranden)	Op basis van publiek beschikbare informatie is de waarschijnlijkheid en ernst van deze gebeurtenissen in België niet significant genoeg om materieel te zijn voor Crelan.
	Landbouw		
	Andere professionele kredieten		
	Consumentenkredieten		
Marktrisico	Bedrijfsobligaties		Geen bedrijfsobligaties in Crelan's portefeuille eind 2023
	Portefeuille met gedekte obligaties	Stress op portefeuille bedrijfsobligaties	Geen gedekte obligaties in Crelan's portefeuille eind 2023
	Portefeuille met gedekte obligaties	Stress op gedekte obligatieportefeuille	Geen gedekte obligaties in Crelan's portefeuille eind 2023

Tabel 9 - Niet materiële fysieke risico's

Voor de meting en beoordeling van de geïdentificeerde risico's heeft Crelan haar aanpak herzien. Het is immers belangrijk om definities en drempels voor materialiteit jaarlijks te herbekijken en te bevestigen. De update in 2023 werd gestuurd door drie tekortkomingen uit 2022:

1. Hoewel de bank in haar materialiteitsmatrix de belangrijkste risicofactoren uitgebreid in kaart bracht door op coherente wijze een kwalitatieve benadering toe te passen, **ontbrak een kwantitatieve benadering**.
2. Er was behoefte aan een duidelijk **onderscheid tussen en definitie van korte, middellange en lange termijneffecten** op het risicoprofiel.
3. De bank achtte aanvullende onderbouwing van de **niet-materialiteit** van bepaalde risicofactoren noodzakelijk.

De herziening in 2023 leidde tot drie belangrijke updates:

1. Er worden nu **vier verschillende tijdshorizonten** toegepast om meer granulariteit toe te voegen: korte (K) termijn voor 1 jaar, korte tot middellange (K-M) termijn voor 1 tot 5 jaar, middellange tot lange (M-L) termijn voor 5 tot 10 jaar en lange (L) termijn voor meer dan 10 jaar.
2. Toevoeging van een **kwantitatieve benadering**, waarin de impact berekend wordt voor elke risicofactor, gebaseerd op publiekelijk beschikbare stressscenario's voor verschillende K&M-risicofactoren. De impact wordt vergeleken met een materialiteitsdrempel, uitgedrukt als een % van CET1³⁵ (voor solvabiliteitsimpact) en een % van de LCR-buffer³⁶ (voor liquiditeitsimpact).
3. Voor de risico's waarvoor een stressscenario moeilijk te kwantificeren is, wordt een **kwalitatieve benadering** gehanteerd. Daarnaast wordt de **SAT/FAT-matrix**³⁷ toegepast om een kwantitatieve impact af te leiden die daarna vergeleken kan worden met de materialiteitsdrempel.

³⁵ CET1 verwijst naar 'Common Equity Tier 1', een tier 1-component die voornamelijk bestaat uit gewone aandelen die worden aangehouden door een bank of andere financiële instelling. CET1 is een kapitaalmaatregel die in 2014 is ingevoerd als voorzorgsmaatregel om de economie te beschermen tegen een financiële crisis.

³⁶ LCR is de 'Liquidity Coverage Ratio', het aandeel van zeer liquide activa dat door financiële instellingen wordt aangehouden om ervoor te zorgen dat zij voortdurend in staat zijn om aan verplichtingen op korte termijn te voldoen.

³⁷ Een SAT/FAT-matrix wordt gebruikt door operationele en veiligheidsrisicotteams bij risicobeoordelingsoefeningen en is gebaseerd op twee assen: ernst en frequentie (severity & frequency). Het maakt het mogelijk om een financiële impact te berekenen en deze te vergelijken met de materialiteitsdrempel. Het laat dus toe om risicofactoren als materieel te classificeren, ook al worden ze alleen op een kwalitatieve manier beoordeeld.

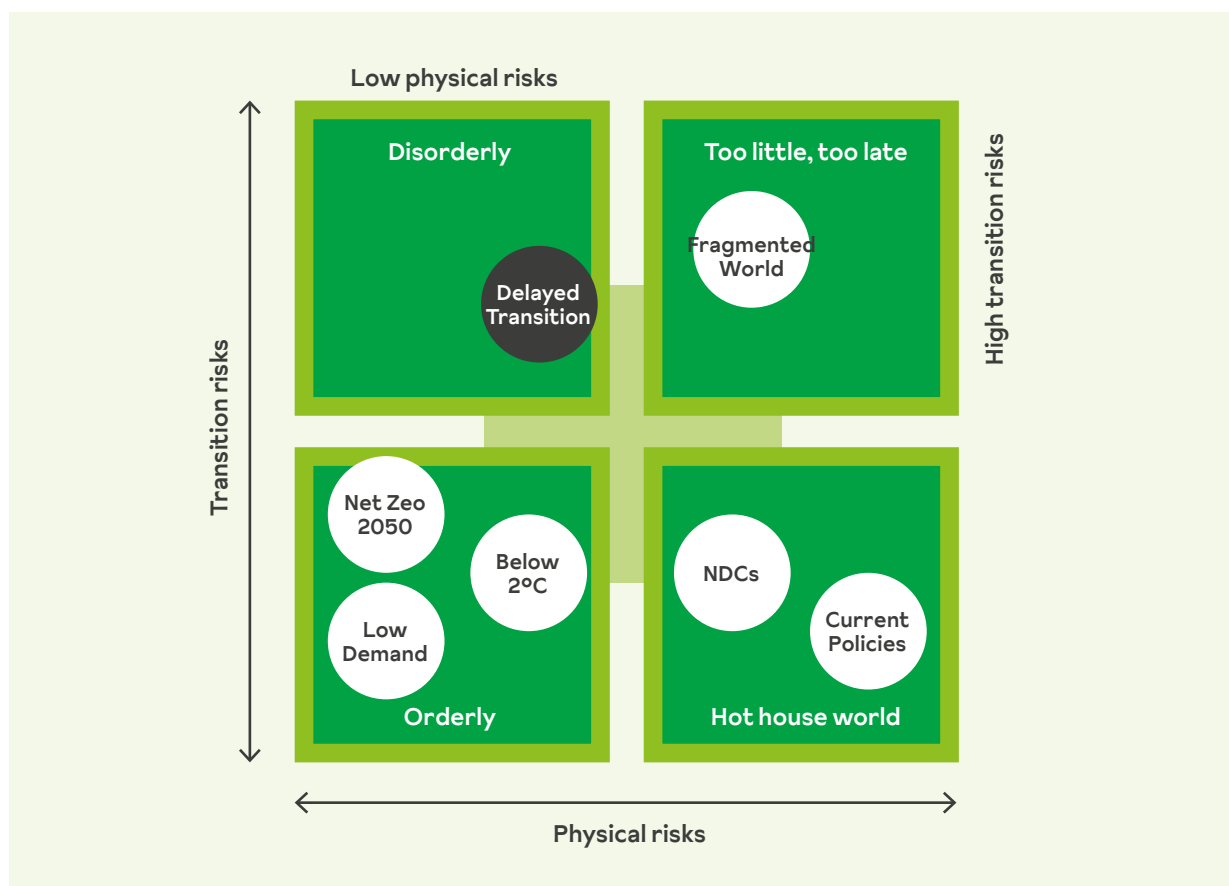
- Klimaatscenario's -

Stressscenario's voor verschillende K&M-risicofactoren worden gebruikt als basis voor de kwantitatieve benadering. Er werden verschillende scenario's geselecteerd voor verschillende tijdshorizonten.

Voor de **lange termijn** doet Crelan beroep op twee scenario's van het **Network for Greening the Financial System (NGFS)**³⁸: het **huidige beleidsscenario** en het scenario van de **vertraagde transitie (Phase III)**³⁹. Deze scenario's omvatten doorgaans verschillende trajecten voor de opwarming van de aarde, met bijbehorende sociaaleconomische en beleidsontwikkelingen. Onderstaande tabel beschrijft de kenmerken van beide scenario's. De grafieken daaronder illustreren de positie van beide scenario's op twee assen: transitierisico en fysiek risico.

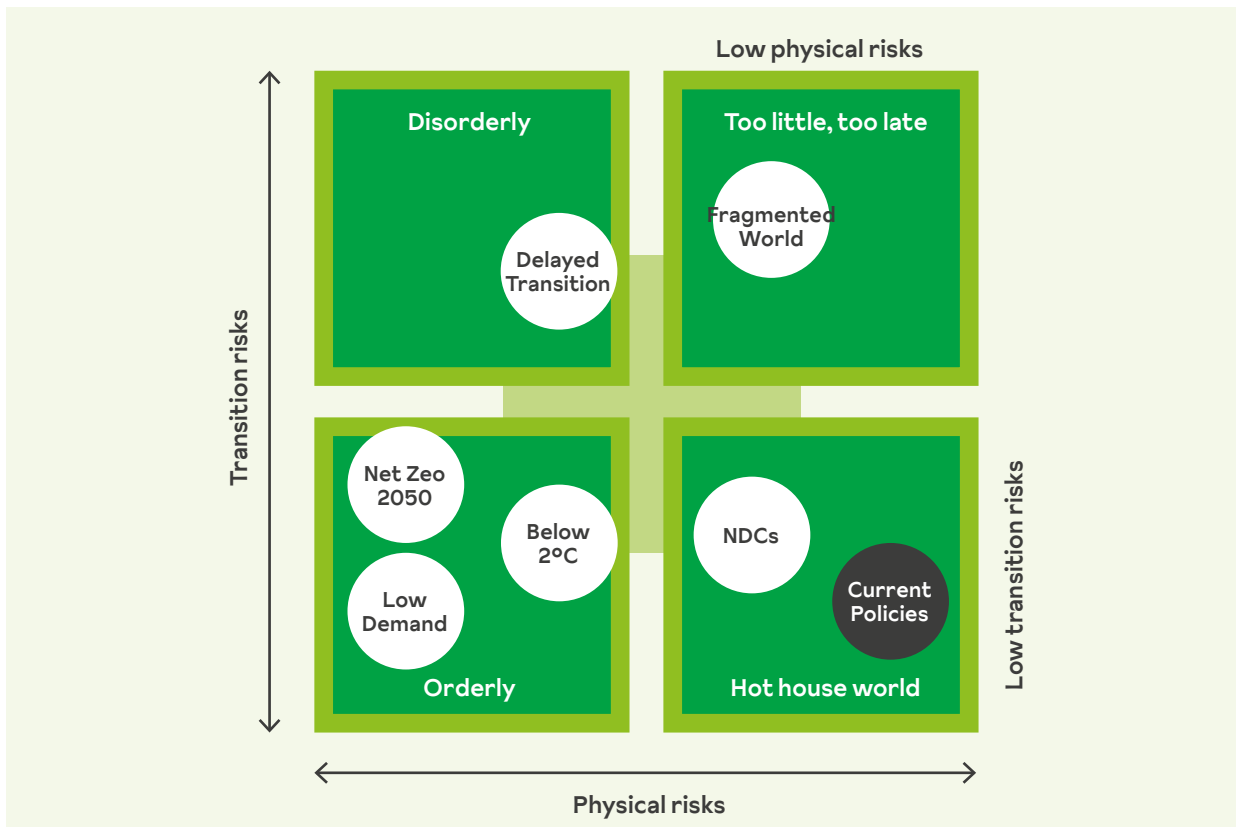
	Huidige beleidsscenario	Scenario van vertraagde transitie
Beleidsambitie	3°C	1,6°C
Beleidsreactie	Geen	Vertraagd
Technologische verandering	Trage verandering	Trage/snelle verandering
Verwijdering van koolstofdioxide	Laag gebruik	Laag-medium gebruik
Regionale variatie in beleid	Lage variatie	Hoge variatie

Tabel 10 - Kenmerken van het huidige beleidsscenario en het scenario van vertraagde transitie

Grafiek 3 - Scenario van vertraagde transitie

38 NGFS is een groep centrale banken en toezichthouders die het financiële systeem ondersteunt bij het beheersen van risico's en het mobiliseren van kapitaal voor groene en koolstofarme investeringen. Meer informatie vindt u [hier](#).
 39 De scenario's van NGFS worden regelmatig geüpdatet. Eind 2023 is fase IV gepubliceerd.

Grafiek 3 - Scenario van vertraagde transitie

Voor de **korte en middellange termijn** baseert Crelan zich op een recente **publicatie van de ECB** waarin updates over de risico's van de klimaattransitie voor dezelfde tijdshorizonten worden aangeboden. Er is gekozen voor de **scenario's voor versnelde overgang en vertraagde**

push⁴⁰; beide grotendeels gebaseerd op de Phase IV-modellen van NGFS (uitgebracht in november 2023).

Hieronder bieden we een overzicht van de scenario's die werden gebruikt:

Tijdshorizonten

	Type risico	K	K-M	M-L	L
Transitie- risico	Kredietrisico	ECB: Versnelde overgang	ECB: Vertraagde push	ECB: Vertraagde push	NGFS: NiGEM ⁴¹ vertraagde transitie
	Marktrisico	ECB: Versnelde overgang	ECB: Vertraagde push	ECB: Vertraagde push	NGFS: NiGEM vertraagde transitie
	Liquiditeitsrisico	Aangepast scenario			
	Operationeel risico	Aangepast scenario			
Fysiek risico	Kredietrisico	NGFS NiGEM huidig beleid + ECB's klimaatstresstest + Crelan toets ('overlay')			
	Marktrisico	NGFS NiGEM huidig beleid			
	Liquiditeitsrisico	Aangepast scenario			
	Operationeel	Aangepast scenario			

Tabel 11 - Meeegenomen klimaatscenario's

⁴⁰ De scenario's vindt u [hier](#).

⁴¹ NiGEM verwijst naar 'National Institute of Economic and Social Research Global Econometric Model': een macro-economisch model ontwikkeld door het National Institute of Economic and Social Research. NiGEM is de modelleringstool die binnen NGFS – Network for Greening the Financial System – wordt gebruikt om de macro-economische effecten van milieu- en klimaatgerelateerd beleid en -risico's te beoordelen.

Resultaten van de materialiteitsbeoordeling

De materialiteitsbeoordeling resulteerde in twee risicofactoren die de materialiteitsdrempel bereikten: **het transitiekredietrisico voor particuliere hypotheekleningen en het transitiekredietrisico voor professionele leningen** (anders dan landbouw). Hoewel Crelan's prioriteit bij de meest materiële risico's ligt, betekent dit niet dat de bank geen rekening houdt met andere risico's.

Gezien de verschillende tijdshorizonten kunnen zich verscheidene klimaatgerelateerde risico's voordoen. Ten eerste kan Crelan op **korte termijn** te maken krijgen met onmiddellijke uitdagingen door weersomstandigheden. Zulke gebeurtenissen kunnen gevolgen hebben voor fysieke activa en onderpanden, zoals tijdens de overstromingen in België in de zomer van 2021. Daarenboven, kunnen snelle wijzigingen in de regelgeving met betrekking tot het milieubeleid snelle aanpassingen en compliance-maatregelen vereisen.

Ten tweede zijn de risico's die naar verwachting het meest prominent aanwezig zullen zijn tussen één en vijf jaar - **op korte tot middellange termijn** - transitierisico's. Beleidsverschuivingen en marktdynamiek in verband met de overgang naar een koolstofarme economie brengen uitdagingen met zich mee, zoals naleving van de regelgeving, investeringsoverwegingen, marktvolatiliteit en operationele veerkracht. Er zullen zich echter naar verwachting ook fysieke risico's voordoen, aangezien de toenemende frequentie van klimaatgerelateerde gebeurtenissen de financiële waarden van activa en beleggingen kan beïnvloeden (bijv. de marktwaarde van onroerende goederen). Bovendien kunnen zij toeleveringsketens verstoren, wat op zijn beurt gevolgen kan hebben voor de financiële waarde van bedrijven en investeringen die verband houden met die toeleveringsketens.

Bovendien moet Crelan op **middellange tot lange termijn** anticiperen op de implicaties van prijsstellingsmechanismen voor koolstof en wetgeving omtrent het taxeren van koolstof ('carbon pricing'), terwijl er opportuniteiten zullen ontstaan voor investeringen met betrekking tot duurzame ontwikkelingen, zoals hernieuwbare energie en groene technologieën. Daarnaast zal de veranderende voorkeur van de consument voor milieuvriendelijke producten en diensten een belangrijke factor worden die de vraag op lange termijn beïnvloedt.

Tot slot, meer dan tien jaar vooruit - **op lange termijn** - verwacht Crelan geconfronteerd te worden met het risico van 'stranding assets', waarbij activa aanzienlijk kunnen devalueren als gevolg van milieueffecten. Het verlies aan biodiversiteit brengt risico's met zich mee voor industrieën die afhankelijk zijn van diverse ecosystemen. Bovendien bestaat er bezorgdheid over globale systeemrisico's, waarbij wijdverbreide economische en financiële verstoringen kunnen optreden als gevolg van cumulatieve en onderling verbonden milieuitdagingen.

In onderstaande tabel vindt u een gedetailleerd overzicht van de resultaten van de materialiteitsoefening. Tabel 12 demonstreert de resultaten op basis van de kwalitatieve beoordeling met behulp van een SAT/FAT-benadering⁴².

⁴² Een SAT /FAT-matrix wordt gebruikt door operationele en veiligheidsrisicotteams bij risicobeoordelingsoefeningen en is gebaseerd op twee assen: ernst en frequentie (severity & frequency). Het maakt het mogelijk om een financiële impact te berekenen en deze te vergelijken met de materialiteitsdrempel. Het laat dus toe om risicofactoren als materieel te classificeren, ook al worden ze alleen op een kwalitatieve manier beoordeeld.

Kleurcode:

U = Uitzonderlijk
NS = Niet significant

NF = Niet frequent
G = gering

E = Ernstig
F = Frequent

ZS = Zeer ernstig
ZF = Zeer frequent

Transitierisico

Betrokken portefeuille	Narratief stressscenario	Waarschijnlijkheid				Impact			
		K	K-M	M-L	L	K	K-M	M-L	L
Liquiditeitsrisico									
Particuliere hypotheek	Nieuwe regelgeving met invloed op de toelaatbaarheid van activa als HQLA	U	U	U	U	ZS	ZS	ZS	ZS
Particuliere hypotheek	Niet genoeg waarde voor de afgedekte activa onder het Covered Bond Program	U	U	NF	NF	E	E	E	E
Particuliere hypotheek	Vereisten voor onderpanden om in aanmerking te komen, gewijzigd door de centrale bank	U	U	U	U	ZS	ZS	ZS	ZS
Operationeel risico									
Extern	Greenwashing door leveranciers/providers	F	F	NF	NF	G	G	E	E
Landbouw	Reputatie-impact, door stikstofintensieve financiering op klanten en personeel	NF	NF	F	F	NS	NS	NS	NS

Fysiek risico

Betrokken portefeuille	Narratief stressscenario	Waarschijnlijkheid				Impact			
		K	K-M	M-L	L	K	K-M	M-L	L
Kredietrisico									
Particuliere hypotheek	Droogte	F	F	F	ZF	G	G	G	G
Consumenten-kredieten (LOA)	Droogte	F	F	F	ZF	G	G	G	G
Liquiditeitsrisico									
Retail- en groothandel deposito's	Opnames van tegoeden als gevolg van overstromingen	U	U	U	U	ZS	ZS	ZS	ZS
Particuliere hypotheek	Niet genoeg activa die in aanmerking komen voor het Green Bond Program	U	U	U	U	E	E	E	E
Operationeel risico									
Alle portfolio's	Fysieke risico's die de operationele veerkracht aantasten: overstromingen	NF	NF	NF	F	G	G	G	G
Alle portfolio's	Fysieke risico's die de operationele veerkracht aantasten: hittegolf	F	F	F	ZF	NS	NS	NS	NS
Alle portfolio's	Fysieke risico's die de operationele veerkracht aantasten: extreme koudegolf	F	F	F	ZF	NS	NS	NS	NS
Alle portfolio's	Fysieke risico's die de operationele veerkracht aantasten: zware stormen	F	F	F	ZF	G	G	G	G
Alle portfolio's	Fysieke risico's die de operationele veerkracht aantasten: overstroming in Parijs	NF	NF	NF	F	ZS	ZS	ZS	ZS
Cyberaanval of hacking	Cyberaanval of hacking	NF	NF	NF	NF	G	G	G	G

Tabel 12 - Resultaten van de kwalitatieve beoordeling voor transitie- en fysieke risico's

Naast de kwalitatieve resultaten, toont de tabel hieronder de uitkomst van de kwantitatieve beoordeling op basis van stressscenario's. Voor elke risicofactor wordt er weergegeven of het resultaat lager (<MD) of hoger (>MD) is dan de

materialiteitsdrempel. In het geval van een hogere score, wordt de factor als materieel beschouwd voor de bank.

Transitierisico

Betrokken portefeuille	Narratief stressscenario	Impact			
		K	K-M	M-L	L
Kredietrisico					
Particuliere hypotheek	Stijging van de energieprijzen, versnelling van de investeringen	<MD	>MD	>MD	<MD
Landbouw		<MD	<MD	<MD	<MD
Andere professionele kredieten		<MD	<MD	>MD	<MD
Consumentenkredieten (LOA)		<MD	<MD	<MD	<MD
Marktrisico					
Overheidsobligaties en supranationale instellingen	Toenemende spreads (soevereine portefeuille)	<MD	<MD	>MD	<MD
Liquiditeitsrisico					
Particuliere hypotheek	Niet genoeg activa die in aanmerking komen voor het 'Green Bond Program'	<MD	<MD	>MD	<MD
Operationeel risico					
Alle portefeuilles	Meer controles en toenemende tijdsdruk met effectieve boetes	<MD	<MD	>MD	<MD

Fysiek risico

Kredietrisico					
Particuliere hypotheek	Overstromingen	<MD	<MD	<MD	<MD
Landbouw		<MD	<MD	<MD	<MD
Andere professionele kredieten		<MD	<MD	<MD	<MD
Consumentenkredieten (LOA)		<MD	<MD	<MD	<MD
Landbouw	Droogte	<MD	<MD	<MD	<MD
Andere professionele kredieten					
Marktrisico					
Overheidsobligaties en supranationale instellingen	Toenemende spreads	<MD	<MD	<MD	<MD

Tabel 13 - Resultaten van kwantitatieve meting door middel van stressscenario's

Processen voor het beheer van klimaatgerelateerde risico's

We beschreven reeds de identificatie en beoordeling van klimaat- en milieurisico's (K&M) en boden informatie over de materialiteitsbeoordeling die Crelan uitvoert. Onze aanpak leidt tot een uitgebreid overzicht en evaluatie van K&M-risico's waaraan we worden blootgesteld. De geïdentificeerde risico's maken deel uit van onze procedures voor risicobeheer en worden adequaat opgevolgd en gemanaged. Zoals aangekaart in de inleiding zijn K&M-risico's geïntegreerd in ons risicoraamwerk. In Hoofdstuk 1 – Governance werd onze governance omtrent risico's toegelicht; Hoofdstuk 2 – Strategie bood inzichten in de strategische component. In het vervolg van dit hoofdstuk gaan we dieper in op de volgende processen voor risicobeheer: framework voor risicobereidheid, risicorapportage en data & IT.

Risk appetite framework

De risicocharters van Crelan beschrijven minimumvereisten waaraan moet worden voldaan binnen specifieke functionele domeinen. Op deze manier bevatten ze de algemene doelstelling om het risico binnen **de grenzen van het risk appetite framework te houden**. De vereisten zijn gebaseerd op geïdentificeerde risico's, de strategie van de groep, 'best practices' en wettelijke, regelgevende en contractuele vereisten.

Crelan's 'risk appetite statements' worden op drie niveaus toegepast: **strategisch, functioneel en operationeel**. Voor elke indicator van risk appetite worden drempelwaarden met toenemende ernst gedefinieerd, waardoor een **standaardzone**, monitoringzone en alarmzone ontstaan. Binnen de standaardzone bevinden de indicatoren zich op een acceptabel niveau en gaat de business-as-usual verder. Indicatoren die de drempel van de **monitoringzone overschrijden**, worden geacht dicht bij de risk appetite van Crelan te liggen. De evolutie van deze risico-indicatoren zal nauwlettend worden opgevolgd en de bank zal nagaan of de wijzigingen van tijdelijke of structurele aard zijn. Ten slotte, wanneer een indicator de drempel van de **alarmzone** overschrijdt, wordt deze boven de risk appetite beschouwd en moeten er acties worden ondernomen.

Uit de resultaten van de materialiteitsbeoordeling die de bank heeft uitgevoerd, blijkt dat twee risicofactoren als materieel worden beschouwd: **het transitiekredietrisico voor particuliere hypotheekleningen en het transitiekredietrisico voor professionele leningen** (anders dan landbouw). Op basis van dit resultaat stelde Crelan doelstellingen op om geleidelijk over te schakelen naar energiezuiniger vastgoed en de daling in waarde van de onderpanden te voorkomen. Om deze doeleinden te bereiken, bepaalt de bank een limiet in percentage van het aantal nieuwe hypotheekleningen die een lage EPC-waarde combineren met een hoge 'loan to value' (LTV) en/of een hoge 'debt to service income ratio' (DSTI). Daarnaast hanteert de bank, bij de ontwikkeling en volledige integratie van de ESG-scorecards (zie hierboven), ook blootstellingslimieten voor professionele klanten.

Tot slot, werd er een risk appetite statement opgemaakt omtrent overstromingsrisico's, ook al bereikte het fysieke risico voor particuliere hypotheekleningen de materialiteitsdrempel niet. Dit statement houdt in dat niet meer dan een welbepaald percentage van de hypotheekaire kredietportefeuille zich in een **overstromingsgebied met een hoog risico** mag bevinden. Deze limiet wordt elk kwartaal gemonitord.

Risicorapportage

Interne rapportage

Crelan volgt haar K&M-risico's nauwkeurig op door middel van een aantal tools voor risicorapportage.

Allereerst, zijn K&M-risico's opgenomen in het framework voor het **Quarterly Risk Report (QRR)** – zoals beschreven in **Hoofdstuk 1 - Governance** – om te zorgen voor een adequate verankering van K&M-risico's in de algemene bedrijfsstrategie en het risk appetite framework. Het QRR biedt een volledige presentatie van **alle risico's, indicatoren en hun evoluties**. Het bestaat uit een risicodashboard, een hersteldashboard, informatie over wettelijke en economische solvabiliteits- en liquiditeitsposities/-

ratio's, en een risicoanalyse per risicocomponent. De risicoanalyse omvat (non)retail kredietrisico's, renterisico's, marktrisico's, liquiditeitsrisico's, operationele risico's, informatierisico's en K&M-risico's. Binnen het onderdeel K&M-risico's omschrijft het verslag de **uitkomst van de jaarlijkse materialiteitsoefening voor risico's, een driemaandelijkse update van de KRI's en een vergelijking met de risk appetite** en een **statusupdate van het globale K&M-actieplan** van de groep. Het Enterprise risk Management (ERM) team is verantwoordelijk voor de verzameling van alle input van alle teams (bijv. informatie omtrent KRI's of risicobereidheid) als basis voor het gedeelte over K&M-risico's binnen het QRR.

Het is de opdracht van het ERM-team om het QRR elk kwartaal bij te werken op basis van de input van andere teams, alvorens het verslag voor te leggen aan het Directiecomité (DC), het Risk & Compliance Committee (RCC) en ten slotte de Raad van Bestuur. Deze organen staan in voor de bespreking van deze verslagen en het nemen van besluiten over de te nemen maatregelen.

Daarnaast worden de volgende subcomités⁴³ ook elk kwartaal op de hoogte gehouden van de klimaat- en milieurisico's die van invloed zijn op hun risicodomein, zoals blijkt uit onderstaand overzicht. Het sterretje (*) verwijst naar updates die op jaarbasis plaatsvinden in plaats van driemaandelijks.

Comité	Eigenaar	Onderwerpen
Risk & Compliance Committee (RCC)	ERM	<ul style="list-style-type: none"> — Materialiteitsbeoordeling (*) — overzicht KRI's — Statusrapport ESG
Lending Risk Committee (LRC)	Kredietrisico en -beleid	<ul style="list-style-type: none"> — Hoog-energie-intensieve EPC-portefeuilles (indien EPC bekend) — Overstromingsrisico (% van onderpanden in hoog, medium, laag risico) — Professionele kredietexposure — Resultaten ad-hoc opdrachten (bijv. inschatting van de energiecrisis)
Capital & Funding Committee (CFC)	ERM	<ul style="list-style-type: none"> — Follow-up van 'regulatory watch', incl. onderwerpen op vlak van duurzame financiering
Balance Sheet Risk Committee (BSRC)	ALM	<ul style="list-style-type: none"> — Activa die in aanmerking komen voor het Green Bond Framework
Audit Risk & Compliance Committee (ARC)	Compliance, QRM, Risicorapportage	<ul style="list-style-type: none"> — Statusupdates van de naleving van ESG-regelgeving — Update implementatie interne controles rond K&M-risico's — Ad-hoc onderwerpen (bijv. de impact van K&M-risico's op BCP, reputatie, ...) — Update over publieke rapporteringen (*)
Customer Invest Risk Committee (CIRC)	Naleving	<ul style="list-style-type: none"> — Naleving MiFID II duurzaamheidsvoorkeuren (*)
Remuneration Committee	ESG Office	<ul style="list-style-type: none"> — Beoordeling en validatie van de ESG-component van de STIC (*)

Tabel 14 – Subcomités en K&M-onderwerpen

⁴³ Zie ook **Hoofdstuk 1 - Governance** voor meer informatie over deze sub comités.

Externe rapportering

De belangrijkste externe rapportering van Crelan omvat de **jaarrekening, Pillar III rapportage⁴⁴ en het duurzaamheidsverslag**. Sinds 2023 publiceert de groep ook dit klimaatverslag, inclusief de rapportering voor de **EU Taxonomy⁴⁵**. De bank heeft een beleid voor risk disclosure policy, waarin de rollen en verantwoordelijkheden van verschillende interne teams bij het opstellen van deze rapporteringen, worden beschreven. De rapporteringen zijn beschikbaar op de website van Crelan via deze [link](#).

Gegevensaggregatie en IT-systemen

De geconsolideerde K&M-rapportering wordt momenteel uitgevoerd door informatie uit de data-omgevingen van Crelan, AXA Bank Belgium (ABB) en Europabank te combineren. Rekening houdend met toenemende verwachtingen van verschillende belanghebbenden omtrent K&M-risicodata en aggregatie (bijv. interne vereisten en externe vereisten door regelgevende instanties), heeft Crelan echter meerdere projecten opgezet om **dataversikbaarheid en -kwaliteit te versterken**. Deze projecten zijn ook opgenomen in het hierboven beschreven actieplan voor klimaatrisico's.

In 2023, stemde het Directiecomité in met de oprichting van de **'Data Board'**. Dit orgaan heeft het mandaat om te beslissen over activiteiten met betrekking tot gegevens en zal toezien op het integreren van ESG-data in Crelan's algemeen framework voor databeheer en -transformatie.

Crelan heeft ook gekozen voor een nieuwe aanpak voor ESG-gegevens, waarin **twee acties op korte termijn** vervat zitten. Deze acties zijn gelanceerd in 2023 en zullen worden opgevolgd doorheen 2024. Allereerst, ontwikkelde Crelan een ESG-datawoordenboek om ESG-datapunten te identificeren, deze datapunten te definiëren, alsook eigenaars van deze data, gegevensbronnen, en andere belangrijke elementen te identificeren. Vervolgens zal de 'Data Board' prioriteiten stellen over welke acties ondernomen moeten worden om nieuwe gegevens te verzamelen, datakwaliteit te verbeteren en ESG-data te verspreiden in de gehele organisatie als één 'enkele versie van de waarheid'. Deze prioriteit wordt bepaald op basis van de kalender voor wettelijke rapporteringen en van de materialiteit van het betreffende proces.

Ten tweede tekende Crelan eind 2023 een contract met een **externe dataleverancier** voor de verwerving van K&M-data over het vastgoed dat het financiert en/of als onderpand ontvangt⁴⁶. Het werkt eraan om deze gegevens tegen eind 2024 te vergaren en te integreren.

⁴⁴ Aangezien de Pillar III rapportage ook betrekking heeft op ESG, wordt in Bijlage 1 een overzicht gegeven van de kwalitatieve beschrijving in de context van klimaatgerelateerde risico's.

⁴⁵ In **Hoofdstuk 4 – Metrics & targets** wordt Crelan's aanpak beschreven om de kwantitatieve informatievervalsing voor de EU Taxonomy Regulation voor te bereiden. Voorgeschreven templates voor de rapportage in hoeverre haar financieringsactiviteiten zijn afgestemd op de taxonomiecriteria zijn te vinden in Bijlage 2.

⁴⁶ Alleen met betrekking tot particuliere hypothecaire leningen.

Hoofdstuk 4 Metrics & targets

De integratie van klimaat- en milieurisico's (K&M), -opportuniteiten en -impact in het bedrijfsmodel en de strategie van Crelan, de governance en het framework voor risicobeheer met betrekking tot dergelijke risico's, werden in dit verslag beschreven. In dit laatste hoofdstuk worden specifieke

metrics en doelstellingen met betrekking tot klimaatrisico's beschreven. Deze bieden inzicht in de manier waarop Crelan haar K&M-risico's en opportuniteiten meet, stuurt en opvolgt. Daarenboven toont dit dat de bank ondertussen is begonnen de impact in kaart te brengen.

Criteria om klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten te beoordelen in overeenstemming met de strategie en het proces voor risicobeheer

Uit het proces voor risico-identificatie en -beoordeling is gebleken dat Crelan verwacht op **korte en middellange termijn** vooral te worden beïnvloed door twee factoren: **de stijgende energieprijzen en de energieprestaties van onderpanden**. Vanwege de relatieve omvang van de particuliere hypotheekportefeuille van de groep, zijn beide elementen van materieel belang.

In eerste instantie kunnen **stijgende energieprijzen** de kans op wanbetaling ('probability of default' (PD)) beïnvloeden, door de kosten van levensonderhoud van kredietnemers te verhogen en het besteedbaar inkomen te verlagen.

Dit leidt tot de tweede factor - de **energieprestaties**

van onderpanden - die dient als een **praktische indicator** van het **vermogen van kredietnemers om met transitierisico's om te gaan**. Onderpanden met slechte energieprestaties vereisen meer financiële middelen om de EPC-score⁴⁷ van het onroerend goed te verbeteren, wat een directe impact heeft op de waarde van het pand. Overgangsmatregelen naar een koolstofarme economie omvatten geleidelijke verplichtingen voor het verbeteren van de energieprestaties van vastgoed. Vlaanderen, Brussel en Wallonië hebben elk hun specifieke regelgeving en tijdslijn voor de renovatie van eigendommen met lage EPC-scores. Wanneer de waarde van het onderpand in negatieve zin wordt beïnvloed, kan een toename van het kredietrisico van Crelan worden verwacht. Crelan erkent dan ook de noodzaak om voorzichtig te zijn bij kredietaanvragen voor de financiering van vastgoed met een lage energie-efficiëntie.

In het algemeen gebruikt Crelan **'loan to value'** (LTV) en **'debt to service income'** (DSTI) als belangrijkste factoren in de beoordeling van de schuldenlast en terugbetalingscapaciteit van klanten. Een LTV van meer dan 85% en een DSTI van meer dan 40% worden als risicovoller beschouwd in combinatie met een lage EPC (F of G). Onderstaande tabel toont het aandeel nieuwe leningen – binnen drie risicoklassen – met een lage EPC dat tussen 2021 en 2023 werd verstrekt op basis van LTV, DSTI en het doel/de bestemming van de lening:

EPC	Risicoklasse	Risico-indicatoren	Doel van de lening	% van totaal aantal nieuwe leningen (*)
F - G	Hoog	LTV ≥85% en DSTI ≥40%	≠ Renovatie	4%
	Medium	LTV <85% en/of DSTI <40%		23%
	Laag	NA	= Renovatie	5%
A - E		NA		68%

(*) met gekend EPC

Tabel 15 - Aandeel nieuwe leningen met lage EPC toegekend, tussen 2021-2023; waarvan 604 leningen bestemd voor renovaties.

47 EPC staat voor energieprestatiecertificaat.

Zoals beschreven in het hoofdstuk over risicobeheer, heeft Crelan een limiet voor risk appetite vastgelegd voor het % van de productie dat in de 'high risk' categorie kan vallen. Daarenboven, is er een limiet gesteld aan het deel van de hypothecaire kredietportefeuille dat zich in een **hoog-risico overstromingsgebied mag bevinden**. Voor professionele leningen heeft Crelan bepaalde sectorconcentratielimieten, zoals voor tuinbouw, varkenshouderij, enz.

Toekomstige ontwikkelingen

Crelan is actief bezig met **het verbeteren van de beschikbaarheid en de kwaliteit van data en methodologieën**. Aangezien dit klimaatverslag de eerste expliciete rapportering over K&M-risico's is, is er geen trendanalyse voor criteria uit het verleden. Niettemin zet Crelan zich proactief in voor de integratie van uitgebreide trendbeoordelingen in toekomstige rapportage. Op deze manier kan de bank grondiger en beter geïnformeerd communiceren over K&M-risico's.

Meting van Scope 1-, Scope 2- en Scope 3-emissies van broeikasgassen (BKG) en de bijhorende risico's

In dit verslag werd de ambitie van Crelan om bij te dragen aan de overgang naar een klimaatneutrale economie aangetoond. Aangezien de uitstoot van broeikasgassen een belangrijke oorzaak is van klimaatverandering - naast andere factoren die in het verslag worden benadrukt - voelt Crelan zich verantwoordelijk om zelf ook een rol te spelen in het daadwerkelijk verminderen van emissies. De bank wil niet alleen de klimaatrisico's waaraan de bank is blootgesteld en die onvermijdelijk zijn geworden beheersen, maar wil ook het klimaatrisico bij de bron aanpakken en een bijdrage leveren aan een koolstofneutrale samenleving.

Concreet streeft Crelan ernaar om **tegen 2030 volledige koolstofneutraliteit te bereiken wat betreft de eigen uitstoot**⁴⁸. Daarnaast wil de groep

actief bijdragen aan de wereldwijde doelstelling van koolstofneutraliteit **tegen 2050 en streeft ze er daarom naar om de impact van haar particuliere hypotheekactiviteiten tegen uiterlijk 2033 met 69% te verminderen**. Beide doelstellingen verwijzen naar verschillende soorten doelstellingen voor verschillende soorten emissies.

Definitie van scope 1, 2 en 3

Volgens het GHG Protocol⁴⁹ verwijzen **Scope 1-emissies** naar **directe broeikasgasemissies**. Directe broeikasgasemissies zijn afkomstig van bronnen die eigendom zijn van of gecontroleerd worden door het bedrijf, zoals emissies van verbranding in boilers, ovens en voertuigen die haar eigendom zijn of onder haar toezicht staan.

Scope 2-emissies houden rekening met de uitstoot van broeikasgassen door **de opwekking van gekochte energie die door het bedrijf wordt verbruikt**.

Gekochte energie wordt gedefinieerd als energie, zoals elektriciteit en warmte, die wordt ingekocht of op een andere manier binnen de organisatie wordt gebracht. Scope 2-emissies vinden fysiek plaats op de locatie waar de elektriciteit wordt opgewekt.

Scope 3-emissies verwijzen naar **indirecte emissies** als **gevolg van de activiteiten van het bedrijf, maar afkomstig van bronnen die geen eigendom zijn van of gecontroleerd worden door het bedrijf**.

Voorbeelden zijn de winning van grondstoffen en productie van ingekochte materialen, het transport van ingekochte brandstoffen en het gebruik van verkochte producten en diensten. Voor kredietinstellingen is de belangrijkste categorie in Scope 3 de **gefinancierde emissies** (categorie 15): emissies van de activa of activiteiten die door de financiële instelling worden gefinancierd.

Emissies van de activiteiten van Crelan

Crelan erkent de milieu-impact die het momenteel heeft door haar eigen activiteiten, met een ecologische voetafdruk van 2 963 ton uitstoot⁵⁰. De voetafdruk werd berekend op basis van data uit 2022 (2022 werd als baseline gekozen); de berekening voor 2023 is nog niet gefinaliseerd.

De groep begrijpt haar cruciale rol in het aanpakken van de klimaatverandering en het behoud van het milieu en is proactief betrokken bij interne initiatieven

⁴⁸ Eigen emissies verwijzen naar Scope 1 en 2 emissies. Hieronder vindt u meer informatie.

⁴⁹ Hier vindt u informatie over het GHG Protocol.

⁵⁰ Dit aantal emissies betreft Scope 1, 2 en delen van Scope 3 (woon-werkverkeer en vluchten).

die gericht zijn op de **aanzienlijke vermindering van haar ecologische voetafdruk en volledige koolstofneutraliteit in haar eigen activiteiten tegen 2030**. Vandaar de noodzaak om systematisch de gevolgen voor het milieu te evalueren van besluitvormingsprocessen en investeringen, zoals de afwegingen die gemaakt moeten worden voor wat betreft de kantoorgebouwen van de bank.

Om haar CO₂-voetafdruk te berekenen en een **emissiereductieplan** op te stellen, werkt Crelan samen met een externe consultant (Climate Neutral Group - CNG). Het type data dat gebruikt wordt voor de berekening van de Scope 1- en Scope 2-emissies, betreft informatie over aardgas, leaseauto's, bedrijfsauto's en elektriciteit. Daarnaast worden het totale aantal voltijdse werknemers en de omzet vermeld.

Met de verzamelde data berekent de externe consultant Crelan's CO₂-voetafdruk en wordt er een verslag opgesteld, dat de volgende informatie bevat:

- De CO₂-voetafdruk van het afgelopen jaar, geïllustreerd met een grafiek en aangevuld met informatie over emissies gerelateerd aan bedrijfswagens, leasewagens en verwarming voor Scope 1; bedrijfswagens, leasewagens en elektriciteit voor Scope 2; en afval, papier, transport, vliegereizen, water en woon-werkverkeer voor Scope 3.
- Een uitsplitsing naar uitstoot gerelateerd aan afval en elektriciteit (groen en grijs) per gebouw.
- Een voorbeeld van een algemeen plan voor koolstofemissiereductie (grafiek met tussentijdse doelstellingen).
- Suggesties voor CO₂-compensatie: investeren in gecertificeerde klimaatprojecten die de koolstofuitstoot elders verminderen door emissies te vermijden of te verwijderen. CNG stelt een evenwichtige aanpak voor waarbij verschillende projecten (bijv. gericht op bebossing of hernieuwbare energie) worden geïntegreerd om een allesomvattende en impactvolle compensatiestrategie te ontwikkelen. De 'Oxford Principles for Carbon Offsetting'⁵¹ worden aanbevolen als strategisch kader waarin transparantie, toegevoegde waarde en duurzame ontwikkeling worden benadrukt.

Op basis van het verslag en rekening houdend met de ambities die Crelan heeft gesteld, heeft de groep **maatregelen genomen** om de uitstoot van haar activiteiten te verminderen. De acties op korte termijn worden hieronder opgesomd:

- Sinds oktober 2023 laat de **nieuwe car policy** werknemers enkel toe om te kiezen voor elektrische voertuigen.
- Binnen de focus van de **vastgoedstrategie** om kantoorgebouwen emissievrij te maken, werden zonnepanelen geïnstalleerd op het kantoor in Berchem.
- Voorstel om specifieke activiteiten te digitaliseren om het papierverbruik te verminderen⁵².

Emissies van de financieringsactiviteiten van Crelan

Voor Crelan is het van het grootste belang om eerst de broeikasgasemissies van de **vastgoedportefeuille te meten**, aangezien 80,15% van de kredietportefeuille uit dit soort leningen bestaat. Daarom wordt er voorlopig gefocust op de **gefinancierde broeikasgasemissies** van dit segment. In tweede instantie zijn auto's (retail) en professionele leningen ook erg belangrijk voor de bank. Crelan zal de komende jaren ook de andere segmenten binnen retail alsook de professionele kredietportefeuille onder de loep nemen voor meting en beheer.

Bepaling van doelstellingen voor het beheer van klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten

Het Klimaatakkoord van Parijs vormt de ruggengraat van Europese en mondiale initiatieven op het gebied van klimaatverandering. Het doel is de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan en de stijging van de mondiale temperatuur te beperken tot ruim onder 2 °C boven het pre-industriële niveau, met een gezamenlijke inspanning om ze te limiteren tot 1,5 °C. Crelan erkent het cruciale belang van dit akkoord en werkt actief aan de afstemming op haar doelstellingen.

Crelan vertaalt de ambitie om te aligneren met het Klimaatakkoord van Parijs in een doelstelling voor de **Scope 3 gefinancierde emissies**. Daarbij laat de

⁵¹ Meer informatie over de principes vindt u [hier](#).

⁵² Dit initiatief zal waarschijnlijk midden 2024 van start gaan.

groep zich inspireren door de brede normen, principes en richtlijnen van het Science Based Targets Initiative (SBTi) voor de ontwikkeling van doelstellingen⁵³. In het algemeen, hanteert de bank de principes voor het stellen van doelen voor banken uit het UN Environment Program Finance Initiative (UNEP FI)⁵⁴:

1. Banken zullen lange-termijn- en tussentijdse doelen stellen en openbaar maken om de temperatuurdoelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs te behalen.
2. Banken zullen een emissiereferentiewaarde vastleggen en het emissieprofiel van hun kredietportefeuille en investeringsactiviteiten jaarlijks meten en rapporteren.
3. Banken zullen algemeen aanvaarde, wetenschappelijk onderbouwde scenario's voor decarbonisatie gebruiken om doelen vast te leggen, zowel op lange termijn als tussentijds, in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs.
4. Banken zullen hun doelen regelmatig herzien om ervoor te zorgen dat ze consistent zijn met de nieuwste wetenschappelijke inzichten op vlak van klimaat.

Focus op de particuliere hypotheekportefeuille

Begin 2023 heeft Crelan de algemene ambitie gesteld om **tegen 2050 'net zero' te zijn voor Scope 3**. In de loop van 2023 werd dit **ambitieniveau tastbaarder gemaakt** en afgestemd op gangbare marktpraktijken.

Aangezien **particuliere hypothecaire leningen**, met 80,15% aandeel in de kredietportefeuille, de meest materiële portefeuille van Crelan vormen, **werd er allereerst voor deze portefeuille een doelstelling ontwikkeld, in lijn met het scenario van 1,5° opwarming**. Er werd zowel een tussentijdse doelstelling voor 2033 als een doelstelling voor de langere termijn voor 2050 bepaald: **een vermindering van de emissie-intensiteit van de residentiële vastgoedportefeuille met 69,9% tegen 2033 en 99,3% tegen 2050, met 2023 als referentiejaar**.

Om deze ambitieuze doelstellingen te kunnen bereiken, is het van cruciaal belang dat stakeholders, waaronder overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties, actief deelnemen aan gezamenlijke inspanningen om de samenleving en de economie, zoals de vastgoedmarkt,

in de richting te sturen van een toekomst die is afgestemd op het Klimaatakkoord van Parijs.

Het proces voor het stellen van doelen

Het vastleggen van de doelen is gebaseerd op een scenario voor decarbonisatie dat gealigneerd is met het Klimaatakkoord van Parijs. Verschillende scenario's, zoals NGFS GCAM 5.3⁵⁵ en IAE Beyond 2 Degrees⁵⁶, werden overwogen en beoordeeld op vooraf gedefinieerde criteria. De criteria omvatten de geloofwaardigheid en het gebruik van algemeen erkende bronnen, het niveau van detail van data met betrekking tot geografie en het gebruik van recente data. Als resultaat, heeft Crelan gekozen voor het **1,5°C-scenario** van de **Carbon Risk Real Estate Monitor (CRREM)**⁵⁷. CRREM biedt wetenschappelijk onderbouwde koolstofreductietrajecten per land, voor de Europese vastgoedmarkt en op gebouw-, portefeuille- en bedrijfsniveau; ontwikkeld in samenwerking met verschillende partners, waaronder SBTi. De trajecten worden aangevuld met instrumenten om financiële risico's te beoordelen. Met behulp van deze instrumenten kunnen neerwaartse financiële risico's in verband met slechte energieprestaties geëvalueerd worden. Het laat, met andere woorden, toe om financiële gevolgen van klimaatverandering op vastgoed te kwantificeren. Zulke inschatting kan helpen om strategieën voor koolstofvermindering op een kosteneffectieve manier te beheren.

Naast de selectie van scenario's en het naleven van de richtlijnen voor het vastleggen van doelstellingen volgens UNEP FI – zoals hierboven vermeld – heeft Crelan besloten om haar **sectorspecifieke doelstelling voor residentieel vastgoed** vast te leggen op **emissie-intensiteit**. De belangrijkste output, in het proces naar het streefcijfer, omvat het totaal aan de door de portefeuille gefinancierde emissies alsook de emissie-intensiteit van de portefeuille. De **totale door de portefeuille gefinancierde emissies** worden uitgedrukt in metrische ton koolstofdioxide en equivalenten (tCO₂e) en worden berekend als de som van alle individueel gefinancierde emissies binnen de residentiële vastgoedportefeuille. De **emissie-intensiteit van de portefeuille** wordt uitgedrukt in metrische kilogram van koolstofdioxide-equivalent per vierkante meter per jaar (**kgCO₂e/m²/j**).

Voor de gegevens over de emissiefactoren, gebaseerd op de EPC-score en het EPC-label, maakt Crelan gebruik van de 'European buildings

⁵³ Het SBTi stimuleert ambitieuze klimaatactie in de particuliere sector door organisaties in staat te stellen wetenschappelijk onderbouwde emissiereductiedoelstellingen vast te stellen. Meer informatie vindt u [hier](#).

⁵⁴ Meer informatie vindt u [hier](#).

⁵⁵ NGFS verwijst naar het Netwerk voor de Vergroening van het Financiële Stelsel. Meer informatie vindt u [hier](#).

⁵⁶ IAE is de afkorting van International Energy Agency. Meer informatie vindt u [hier](#).

⁵⁷ Meer informatie vindt u [hier](#).

emission factor database' van het **Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF)**. PCAF is een door de industrie geleid initiatief, opgericht in 2015, dat financiële instellingen helpt om de broeikasgasemissies van hun leningen en investeringen te beoordelen en rapporteren via een broeikasgasboekhouding. Hun 'Global GHG Accounting and Reporting Standards' (gepubliceerd in november 2020) bevatten een standaard voor de financiële sector met gedetailleerde richtlijnen voor de berekening van gefinancierde emissies voor

elke activaklasse⁵⁸. Crelan berekende een **nulmeting op groepsniveau** en kwam uit op een **emissie-intensiteit van de retail vastgoedportefeuille voor de groep van 70 kgCO₂/m²/j voor 2023, met een totaal gefinancierde emissiebasislijn van 1,3 Mt CO₂e⁵⁹**.

Tot slot, werd het CRREM 1,5°C-scenario toegepast en besliste Crelan om 2033 te gebruiken als tussentijds referentiejaar. Dit leidde tot het doel om **de intensiteit van de residentiële vastgoedportefeuille op groepsniveau tegen 2033 te verminderen met 69,9% en tegen 2050 met 99,3%**.

Doelstellingen voor residentieel vastgoed	
Referentiejaar 2023 (Baseline)	
Hypothecaire financiering voor particulieren	EUR 37,6 miljard
Gefinancierde emissies	1,3 Mt CO ₂ e
Emissie-intensiteit van de portefeuille	70 kgCO ₂ e/m ² /j
Tussentijdse doelstelling voor 2033	
Emissie-intensiteit van de portefeuille	21 kgCO ₂ e/m ² /j
% reductie	69,9%
Doelstelling voor 2050	
Emissie-intensiteit van de portefeuille	0,5 kgCO ₂ e/m ² /j
% reductie	99,3%

Tabel 16 - Emissie-intensiteit van de residentiële vastgoedportefeuille van Crelan

Overwegingen bij het bepalen van doelen

Het proces voor het bepalen van klimaatdoelstellingen is nieuw voor de sector en dus ook voor Crelan. Zoals bij alle nieuwe ontwikkelingen zal de methodologie en de datakwaliteit moeten worden aangepast wanneer er vooruitgang wordt geboekt en aanvullende informatie beschikbaar wordt. Het is bijgevolg belangrijk te vermelden dat een groot deel van de EPC-data momenteel verkregen wordt door proxywaarden te gebruiken, aangezien een aanzienlijk deel van de **EPC-waarden vandaag nog onbekend** is. Tegelijkertijd wordt er gewerkt aan een betere manier om EPC-waarden te verkrijgen en de datakwaliteit van de kredietportefeuilles te verbeteren. Eén van de ondernomen acties is de ondertekening van een contract met een externe dataleverancier, eind 2023, om de nauwkeurigheid van EPC-schattingen te verbeteren. Zodra er meer (gedetailleerde) gegevens beschikbaar zijn, zullen de berekeningen van de baseline alsook de doelen, geüpdatet worden.

Om deze ambitieuze doelstellingen te kunnen bereiken, is het van cruciaal belang dat stakeholders, waaronder overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties, actief deelnemen aan **gezamenlijke inspanningen** om de samenleving en de economie, zoals de vastgoedmarkt, in de richting te sturen van een toekomst die is afgestemd op het Klimaatakkoord van Parijs. Overheden spelen bijvoorbeeld een sleutelrol in het bevorderen van datatransparantie en standaardisatie. Het bewustzijn en de betrokkenheid van de samenleving dragen in belangrijke mate bij tot de **beschikbaarheid en nauwkeurigheid van relevante informatie**. Door deze gedeelde verantwoordelijkheden te erkennen, zullen continue samenwerking en vooruitgang ongetwijfeld bijdragen tot een robuustere en betrouwbaardere inschatting van gefinancierde emissies en, vervolgens, tot beter geïnformeerde besluitvormingsprocessen voor een duurzamere toekomst.

⁵⁸ Meer informatie over PCAF vindt u [hier](#).

⁵⁹ Mt CO₂e staat voor Megaton (miljoen ton) CO₂e (wetenschappelijke notatie).

Richting de transitie: het realiseren van de doelstellingen

In het algemeen **spelen overheden een cruciale rol in het ondersteunen van de duurzame transitie** door middel van beleidskaders. Om koolstofneutraliteit te bereiken, is er een goed ontwikkeld, transparant en consistent overheidsbeleid nodig. Bovendien is een dergelijk beleid van essentieel belang voor de hele financiële sector, inclusief Crelan, om zijn verantwoordelijkheid te kunnen nemen bij het terugdringen van de koolstofuitstoot. Door te erkennen dat het aanpakken van de opwarming van de aarde collectieve inspanningen vereist, wil Crelan benadrukken dat succes bij het ondersteunen van de klimaattransitie afhankelijk is van samenwerking tussen overheden, sectoren en klanten.

Daarnaast onderneemt Crelan **actief stappen om deze transitie te ondersteunen door engagement-initiatieven** te lanceren om klanten te begeleiden. De bank zet zich in om klanten te helpen bij het verduurzamen van hun bedrijfsvoering. Dit omvat

het verstrekken van relevante informatie, praktische hulpmiddelen en advies.

Overzicht van metrics en doelstellingen

De residentiële vastgoedportefeuille is Crelan's focus en eerste initiatief voor het stellen van klimaatgerelateerde doeleinden. De groep heeft echter ook verschillende **andere ambitieuze doelstellingen geformuleerd voor de nabije toekomst** met betrekking tot het opmaken en verbeteren van K&M KPI's. Onderstaand overzicht toont deze ambities per pijler binnen Crelan: klanten, institutionele partijen en Crelan als bedrijf. **Voor elke stroom werd minstens één metric en doelstelling ontwikkeld.** Deze zullen verder verfijnd en aangepast worden in functie van ontwikkelingen in de manier waarop de bank omgaat met K&M-risico's, opportuniteiten en impact. Daarenboven wil Crelan de komende jaren steeds meer nadruk leggen op kwantitatieve metrics binnen deze KPI's.

Metric	Type	Streefjaar	Doel (KPI) / Limiet (KRI)	Status
Crelan & klanten				
Percentage van het aantal beschikbare fondsen Artikel 8 of 9 (SFDR)	KPI	2027	100%	87,2% ⁶⁰
Emissie-intensiteit van de residentiële vastgoedportefeuille	KPI	2033	21 kg CO ₂ e/m ² /j	70 kg CO ₂ e/m ² /j
Lage energieprestaties van vastgoedposities	KRI	Nvt	Waarschuwningsniveau van 5% ⁶¹ van de nieuw toegekende leningen in de hoge risicoklasse	4%
ESG-scores	KPI	2026	Volledige integratie in krediet- en risicobeleid	In uitvoering
Crelan & institutionele partijen				
Metric	Type	Streefjaar	Doel	Status
Uitsluitingsbeleid eigen beleggingsportefeuille in lijn met het Noorse staatspensioenfonds	KPI	2023	100% in lijn	100% in lijn
Crelan als bedrijf				
Metric	Type	Streefjaar	Doel	Status
Bewustmakingsinitiatieven nemen op het gebied van ESG voor werknemers, agenten en medewerkers	KPI	2024	Organisatie van minstens één ESG-initiatief voor werknemers en één voor agenten en coöperatieve aandeelhouders	In uitvoering
Broeikasgassen Scope 1 en 2	KPI	2030	Net zero uitstoot van broeikasgassen	In uitvoering

Tabel 17 - Overzicht van K&M-metrics en doelen

⁶⁰ Dit % reflecteert de producten van Crelan & Axia Bank Belgium.

⁶¹ Waarschuwningsniveau betekent dat, indien het niveau overschreden wordt, een ad-hoc LRC bijeenkomt om te beslissen over acties om die schending op te lossen.

Evaluatie van de prestaties ten opzichte van de vastgestelde doelstellingen

De doelstelling voor het residentieel vastgoed voor 2033 zal als KPI worden ingebed in de bedrijfsstrategie van Crelan en de voortgang zal jaarlijks worden geëvalueerd alsook elk kwartaal worden gemonitord. De rapportering over de doelstelling volgt het bestaande framework voor risico- en bedrijfsrapportage bij Crelan: driemaandelijke rapportering aan het Directiecomité en de Raad van Bestuur.

EU Taxonomy rapportering

Principes voor verslaggeving

De voorbereiding van de EU Taxonomy rapportage is gebaseerd op de prudentiële consolidatie van Crelan Groep. De consolidatie is in overeenstemming met de toezichtrapportage van financiële instellingen zoals gedefinieerd in Regulation (EU) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad en de Commission Implementing Regulation (EU) 2021/451 (FINREP). Bovendien is de voorbereiding van de rapportage gebaseerd op de Delegated Act tot aanvulling van Artikel 8 van de Taxonomy Regulation (Disclosures Delegated Act 2021/2178).

De EU Taxonomy is een classificatiesysteem van economische activiteiten die een substantiële bijdrage leveren aan ecologische duurzaamheid. Het definieert de criteria waaraan een economische activiteit moet voldoen om als ecologisch duurzaam gekwalificeerd te worden. Dergelijke criteria omvatten het volgende: substantieel bijdragen aan één of meer van de zes milieudoelstellingen van de EU; geen ernstige afbreuk doen aan één van de andere vijf milieudoelstellingen van de EU ('do not significantly harm' (DNSH)); het in acht nemen van minimumwaarborgen met betrekking tot sociale normen en normen omtrent goed bestuur; en het voldoen aan de technische screeningcriteria voor de milieudoelstellingen van de EU.

De zes milieudoelstellingen van de EU zijn:

1. Mitigatie van de klimaatverandering
2. Aanpassing aan klimaatverandering
3. Water en mariene hulpbronnen
4. Circulaire economie
5. Preventie en bestrijding van verontreiniging
6. Biodiversiteit en ecosystemen

De criteria van de EU Taxonomy vanuit het perspectief van Crelan

Voor kredietinstellingen is de EU Taxonomy relevant vanuit een financieringsperspectief. Dit betekent dat de financieringsactiviteiten van een kredietinstelling in grote lijnen duurzaam zijn als zij activiteiten financieren die zijn afgestemd op de taxonomie. De kernactiviteit van Crelan richt zich op twee segmenten: KMO's en retail. KMO's vallen momenteel buiten het toepassingsgebied van de EU Taxonomy rapportage, waardoor de kredietportefeuille voor particulieren de belangrijkste focus voor de groep blijft. Met name de **financiering van energie-efficiënte woningen**, investeringen in energie-efficiëntie of hernieuwbare energie in combinatie met woningen en privé-transport kan vandaag de dag worden gerapporteerd als een potentiële bijdrage aan de EU-milieudoelstelling inzake **het beperken van de klimaatverandering**.

Tegenpartijen met economisch duurzame activiteiten, mogen **geen ernstige afbreuk doen aan** ('Do not significantly harm' (DNSH)) één van de zes EU-milieudoelstellingen. Voor hypothecaire leningen aan particulieren betekent dit ervoor zorgen dat de milieudoelstelling 'aanpassing aan de klimaatverandering' niet wordt geschaad. De financiering van de eigendom van een energie-efficiënt gebouw dat een hoge blootstelling aan fysieke risico's loopt en waarvoor geen aanpassingsplan bestaat, voldoet niet aan de afstemmingscriteria. Crelan voert de beoordeling van DNSH-criteria in relatie tot klimaatadaptatie uit op basis van risicogegevens over acute en chronische fysieke risico's in de ESG Pillar III rapportage.

In het kader van de beoordeling van ecologisch duurzame economische activiteiten is vereist dat de economische activiteit wordt uitgevoerd met inachtneming **van de minimumwaarborgen** als onderdeel van artikel 18 van de EU Taxonomy Regulation (Regulation (EU) 2020/852). Volgens de FAQ die de Europese Commissie in 2023 heeft gepubliceerd, is het voor blootstelling aan retail leningen niet nodig om na te gaan of de minimale sociale waarborgen in acht worden genomen, tenzij het gefinancierde goed kan worden herleid tot één

enkele producent⁶². Vermits dit niet het geval is voor een vastgoed, zijn wij van mening dat aan dit criterium is voldaan.

Beperkingen in gegevens en vrijwillige rapportage

Bij de beoordeling van activiteiten die in aanmerking komen voor en in overeenstemming zijn met de Taxonomie-reporting (zowel voor financiële als voor niet-financiële ondernemingen), is informatie nodig die door de verschillende tegenpartijen wordt gepubliceerd. De **informatie voor de belangrijkste retail activaklassen is doorgaans moeilijk met volledige betrouwbaarheid te verkrijgen**. Ook voor Crelan is dit een uitdaging. In deze fase is het niet mogelijk om er volledig op te vertrouwen dat we over de juiste datakwaliteit en interpretatie van de regelgeving beschikken om te rapporteren in overeenstemming met de EU Taxonomy Regulation. Crelan heeft er daarom – conservatief – voor gekozen om geen formele op de taxonomie afgestemde leningen te rapporteren. In het belang van de transparantie volgt Crelan echter de aanbeveling van de Europese Commissie om **vrijwillige rapportage toe te voegen op basis van haar huidige interpretatie van de gegevens waarover zij beschikt**. Als er meer duidelijkheid komt van de toezichthouder en als de markt de datavereisten en -kwaliteit alsook de interpretatie van de regelgeving verbetert, zal Crelan evolueren naar de formele rapportage van afstemming met de EU Taxonomy.

Voor deze vrijwillige rapportering concentreert Crelan zich op haar grootste portefeuille: particuliere hypothecaire leningen. De volgende criteria werden gehanteerd:

- **Technisch screeningscriterium (TSC)** (paragraaf 7.7 van 'mitigatie van de klimaatverandering'): in de Green Asset Selection Methodology van haar Green Bond Framework heeft Crelan haar methodologie uiteengezet (op basis van openbare gegevens) voor het definiëren van de top-15% van de meest energie-efficiënte woningen in België⁶³. Uit deze pool heeft Crelan de leningen verwijderd waarvoor de eerste opname plaatsvond na 01/01/2022 (= proxy voor de afsluitingsdatum van de EU Taxonomy op basis van de datum van de verlening van de bouwvergunning van 01/01/2021).
- **Geen ernstige schade toebrengen (DNSH)**: Crelan sluit leningen uit die gekoppeld

zijn aan activa in gebieden met een hoog overstromingsrisico, op basis van publieke gegevensbronnen, in overeenstemming met de Pillar III rapportage.

- **Minimale sociale waarborgen**: Zoals hierboven uitgelegd, is dit niet van toepassing op hypothecaire leningen aan particulieren.

Vrijwillige melding	31/12/2023
Totaal particuliere hypothecaire leningen (Mln. €)	37,782.14
Totale pool van groene activa (Mln. €)	3.401,09
Uitsluiting van leningen met eerste trekkingsdatum vanaf 01/01/2022 (Mln. €)	-716,63
Volmacht voor leningen die voldoen aan TSC (Mln. €)	2.684,46
Uitsluiting van leningen in verband met een hoog overstromingsrisico (Mln. €)	-144,66
Proxy voor uitlijning (Mln. €)	2.539,80
Proxy voor afstemming / totale particuliere hypothecaire leningen (%)	6,7%
Denominator Green Asset Ratio (Mln. €)	53.977,74
Proxy voor afstemming/totale leningen die in aanmerking komen voor de EU-taxonomie (%)	4,7%

Tabel 18 - Vrijwillige rapportage EU Taxonomy

⁶² <https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/faq>
⁶³ U vindt het document [hier](#).

Verklarende woordenlijst

Broeikasgasuitstoot (BKG)

Uitstoot van broeikasgassen (BKG). BKG zijn gassen die warmte vasthouden in de atmosfeer en zo bijdragen aan klimaatverandering. De belangrijkste BKG's zijn koolstofdioxide (CO₂), methaan (CH₄), distikstofoxide (N₂O), fluorkoolwaterstoffen (HKF's), perfluorkoolwaterstoffen (PFK's) en zwavelhexafluoride (SF₆).

CO₂e

Een koolstofdioxide-equivalent of CO₂-equivalent, afgekort als CO₂-eq, is een metrische maatstaf die gebruikt wordt om de uitstoot van verschillende broeikasgassen te vergelijken op basis van hun vermogen om de aarde op te warmen (Global Warming Potential, GWP), door hoeveelheden van andere gassen om te rekenen naar de equivalente hoeveelheid koolstofdioxide met hetzelfde GWP.

CRREM

Carbon Risk Real Estate Monitor. CRREM is een wereldwijd initiatief dat zich richt op het ontwikkelen van een transparante en wetenschappelijk onderbouwde aanpak voor het beoordelen en beheren van klimaatgerelateerde risico's voor de vastgoedsector.

CRREM ontwikkelde belangrijke instrumenten om klimaatgerelateerde risico's voor vastgoedactiva te beoordelen en te managen

CSRD

Corporate Sustainability Reporting Directive. Deze nieuwe Europese wetgeving heeft tot doel de kwantiteit en kwaliteit van duurzaamheidsrapportage te verbeteren.

DNSH

Do No Significant Harm. Dit principe houdt in dat noch ecologische noch sociale doelstellingen significant worden geschaad door de economische activiteit die wordt gefinancierd. Minimumwaarborgen hieromtrent moeten in acht worden genomen.

EPC

Energy Performance Certificate. Een EPC geeft aan hoe energie-efficiënt een gebouw is door middel van een label en bevat aanbevelingen om het gebouw energiezuiniger te maken.

ESG

ESG staat voor 'Environmental', 'Social', 'Governance' en is een gangbare aanduiding in het debat omtrent onderwerpen die te maken hebben met klimaat en milieu (E), sociale domeinen (S) of (goed) bestuur (G).

EU Taxonomy

Een classificatiesysteem dat criteria definieert voor economische activiteiten die zijn afgestemd op een traject naar nul emissie-uitstoot in 2050. In de taxonomie worden meer milieudoelen dan klimaat alleen opgenomen. De EU-taxonomie is een hoeksteen van het EU-framework voor duurzame transitie en duurzame financiering en is ook een belangrijk instrument voor markttransparantie.

Fysieke risico's

Veranderend klimaat, met inbegrip van stijgende temperaturen, veranderende weersomstandigheden en een toename van extreme klimaatgerelateerde rampen, creëren fysieke risico's voor een bedrijf. Acute fysieke risico's zijn bijvoorbeeld stormen, overstromingen en bosbranden. Deze kunnen de fysieke infrastructuur beschadigen en zorgen voor onmiddellijke onderbrekingen van de bedrijfsvoering (bijv. fabriekssluitingen en transportproblemen). Chronische fysieke risico's zijn indirecter en nemen toe in de loop van de tijd. Een voorbeeld hiervan is een toename in het aantal en de ernst van droogteperiodes.

Gealigneerd met het Klimaatakkoord van Parijs

Het proces om ervoor te zorgen dat investeringen en financiële activiteiten in lijn zijn met de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs, met name om bedrijfsactiviteiten zo op elkaar af te stemmen dat de opwarming van de aarde wordt beperkt tot minder dan 2°C (zie hieronder).

HQLA

Hoogwaardige liquide activa (HQLA) zijn een essentieel onderdeel van het liquiditeitsbeheer

van banken en spelen een cruciale rol om ervoor te zorgen dat financiële instellingen aan hun kortetermijn-verplichtingen kunnen voldoen in perioden van financiële stress.

ICAAP/ILAAP

Internal Capital Adequacy Assessment Process/ Internal Liquidity Adequacy Assessment Process. ICAAP is een framework dat banken gebruiken om hun kapitaalbehoeften uitgebreid en toekomstgericht te beoordelen. Het Internal Liquidity Adequacy Assessment Process (ILAAP) is een vergelijkbaar framework dat banken gebruiken om hun liquiditeitsbehoeften te beoordelen.

K&M-opportunities & -risico's

Klimaat- en milieugerelateerde opportuniteiten en risico's.

Klimaatakkoord van Parijs

Het Klimaatakkoord van Parijs is een internationaal verdrag over klimaatverandering met als centraal doel de opwarming van de aarde te beperken tot vier onder de 2°C en, bij voorkeur, tot 1,5°C, vergeleken met pre-industriële niveaus.

Klimaatneutraliteit

Klimaatneutraliteit is het bereiken van een balans tussen broeikasgassen die worden uitgestoten en broeikasgassen die uit de atmosfeer worden verwijderd. Het gaat erom niet meer uitstoot toe te voegen dan wat er op natuurlijke wijze kan worden verwijderd.

KPI

Key Performance Indicator. KPI's zijn maatstaven die de prestaties van een bank beoordelen aan de hand van specifieke doelstellingen. KPI's worden gebruikt om de vooruitgang te volgen, gebieden voor verbetering te identificeren en weloverwogen beslissingen te nemen over de toewijzing van middelen en de bedrijfsstrategie.

KRI

Key Risk Indicator. KRI's zijn maatstaven die de mate van blootstelling aan verschillende risico's voor banken beoordelen. Ze geven inzicht in de potentiële impact van deze risico's op de financiële prestaties

en stabiliteit van een bank. Door KRI's te monitoren, kunnen banken vroegtijdige waarschuwingssignalen van potentiële problemen identificeren en proactieve maatregelen nemen om deze te beperken of te voorkomen.

NGFS

Network for Greening the Financial System. Een netwerk van centrale banken voor onderzoek en publicaties over de integratie van klimaat- en milieurisico's in het financiële systeem. Vooral bekend om zijn publicaties van economische en financiële parameters voor verschillende klimaatscenario's, die bijvoorbeeld door de ECB gebruikt worden in de klimaatstresstesttoefening.

NiGEM

'National institute of Economic and Social Research Global Econometric Model': een macro-economisch model ontwikkeld door het National Institute of Economic and Social Research. NiGEM is de modelleringstool die binnen NGFS wordt gebruikt om de macro-economische effecten van milieu- en klimaatgerelateerd beleid en risico's te beoordelen.

PAI

Principal Adverse Impact. PAI verwijst naar elke impact van investeringsbeslissingen of -advies dat resulteert in een negatief effect op duurzaamheidsfactoren, zoals milieu-, sociale en werknemersbelangen, respect voor mensenrechten, corruptiebestrijding en bestrijding van omkoping.

PCAF

Partnership for Carbon Accounting Financials. Een marktinitiatief dat een standaard heeft gecreëerd voor het meten van gefinancierde emissies: emissies gekoppeld aan het lenen en investeren in economische activiteiten die broeikasgassen hebben gegenereerd. Het is de gouden standaard voor het meten en rapporteren van gefinancierde emissies. Het publiceert ook emissiefactoren die gebruikt kunnen worden als proxies voor vastgoedfinanciering.

RAF

Risk Appetite Framework. Een risk appetite framework (of framework voor risicobereidheid) is een geheel aan richtlijnen en principes die de risicotolerantie van een organisatie definiëren.

Het helpt organisaties om risico's te identificeren, beoordelen en beheren op een manier die consistent is met haar strategische doelstellingen.

SBTi

Science-Based Target initiative. Een globale non-profitorganisatie die bedrijven, organisaties en steden helpt om op wetenschap gebaseerde doelen te stellen voor het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen. SBTi is gebaseerd op de nieuwste inzichten inzake klimaat; het biedt richtlijnen voor het stellen van doelen die in lijn zijn met de doelen van het Klimaatakkoord van Parijs.

Scope 1-emissies

Directe emissies van bronnen die eigendom zijn van of beheerd worden door een bedrijf.

Scope 2-emissies

Indirecte emissies door de opwekking van aangekochte energie.

Scope 3-emissies

Alle indirecte emissies (niet opgenomen in Scope 2) die optreden in de waardeketen van een bedrijf, zowel upstream als downstream. Voor banken is de belangrijkste Scope 3-emissie Categorie 15: emissies van financierings- en investeringsactiviteiten.

SFDR

Sustainable Finance Disclosure Regulation. SFDR is een EU-verordening die financiële marktspelers verplicht om bepaalde duurzaamheid gerelateerde informatie te communiceren aan beleggers. De SFDR heeft tot doel transparantie en verantwoording in de financiële sector over duurzaamheidskwesties te bevorderen en beleggers te helpen weloverwogen beleggingsbeslissingen te nemen.

SFDR Artikel 6

SFDR Artikel 6 producten zijn producten zonder duurzame beleggingsdoelstelling of die niet beleggen in activa met milieu- of sociale voordelen.

SFDR Artikel 8

SFDR Artikel 8 producten zijn producten met milieu- of sociale overwegingen en waarvoor dus ESG-criteria worden meegenomen in de beleggingsstrategie.

SFDR Artikel 9

SFDR Artikel 9 producten zijn producten met een expliciete duurzame doelstelling die een meetbare impact nastreven in hun beleggingsbeleid.

STIC

Short Term Incentive Compensation

TCFD

Task Force on Climate-Related Financial Disclosures. Een marktinitiatief dat een framework biedt om klimaatrisico's te meten, te beheren en erover te rapporteren.

Transitierisico's

Transitierisico's zijn het gevolg van de onzekerheid die ontstaat door een wereldwijde verschuiving naar een duurzamere, klimaatneutrale economie. Veranderingen in de regelgeving, druk/voorkeuren van consumenten en verwachtingen van investeerders creëren zulke risico's voor bedrijven.

Bijlagen

Bijlage 1: Pillar III – Kwalitatieve beschrijving in de context van klimaatgerelateerde risico's

Bijlage 2: EU-Taxonomy rapportage

